

شمیم

گزیده‌ای از مباحث درباره امام زمان (عج)

بسم الله الرحمن الرحیم

شمیم : گزیده ای از مباحث مهدویت

نویسنده:

جمعی از محققین مرکز تخصصی مهدویت

ناشر چاپی:

بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (علیه السلام)

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

شمیم : گزیده ای از مباحث مهدویت

مشخصات کتاب

عنوان و نام پدیدآور : شمیم گزیده ای از مباحث مهدویت/جمعی از نویسندگان مرکز تخصصی مهدویت

مشخصات نشر : قم: مرکز تخصصی مهدویت،بنیاد فرهنگی مهدی موعود، ۱۳۸۶

مشخصات ظاهری : ۷۷ص.۹.۵×۲۰س.م

فروست : انتظار

وضعیت فهرست نویسی : در انتظار فهرستنویسی (اطلاعات ثبت)

شماره کتابشناسی ملی : ۱۵۱۴۰۷۵

ص:۱

اشاره

شمیم

گزیده ای از مباحث مهدویت

جمعی از نویسندگان مرکز تخصصی مهدویت

شمیم (گزیده ای از مباحث مهدویت)

مؤلف/ جمعی از نویسندگان مرکز

صفحه آرایی/ رضا فریدی

قطع/ پالتویی

چاپ/ پاسدار اسلام

نوبت چاپ/ چهارم، زمستان۸۶

قیمت/ ۴۵۰۰ ریال

تیراژ/ ۱۰۰۰۰

مراکز پخش:

قم: مرکز تخصصی مهدویّت/خیابان شهداء (صفائیه)/ کوچه آمار(۲۲)/ بن بست شهید علیان

ص.پ۱۱۹-۳۷۱۳۵ / تلفن: ۷۷۳۷۱۶۰ / فاکس: ۷۷۳۷۸۰۱

تهران: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عج) /ص.پ۳۵۵-۱۵۶۵۵

WWW.IMAMMAHDI-S.COM

INFO@IMAMMAHDI-S.COM

شابک: ۹۶۴-۷۴۲۸-۳۰-۸

ص:۲

بسم الله الرحمن الرحيم

ص:٣

پیشگفتار

این نوشتار، به دنبال استقبال از کتاب پیشین "ره توشه مهدی یاوران" عهده دار ارائه برخی مباحث کاربردی و مفید، در عرصه مهدویت با ویژگی های ذیل است :

۱ . مطالب به مباحث عمومی مهدویت پرداخته است

۲ . خلاصه بودن مطالب از وزانت علمی کار نکاسته است

۳ . کتاب حاوی معرفی کتب مفید برای سنین و اقشار مختلف است

۴ . معرفی پایگاههای مفید اینترنتی در زمینه مهدویت؛ رسالت دیگرکتاب است.

۵ . شمیم در بردارنده چند مسابقه برای کودکان و نوجوانان است که می تواند دست مایه خوبی برای مربیان و مبلغان گردد.

۶ . این کتاب، طلیعه ای برای مجموعه ای به عنوان انتظار است که عهـده دار تبیین مباحث متفاوتی در عرصه مهـدویت خواهد بود.

امیدواریم این خدمت ناچیز در عرصه گسترش فرهنگ مهدویت، مورد قبول حضرت حجت عجّل الله تعالی فرجه الشریف قرار گیرد.

معاونت پژوهش

مرکز تخصصی مهدویت

ص:۴

فهرست

ضرورت طرح مباحث مهدویت(روح الله شاکری)

مقدمه

در هر بحثی پیش از پرداختن به مسائل آن، باید به ضرورت و بایستگی آن توجه کرد، تا با انگیزه قوی و توان کافی وارد آن شد.

از این رو در ابتدا با طرح سؤالاتی وارد بحث می شویم:

آیا مباحث مهدویت، کاربردی است و یا صرفاً تئوری و حاشیه ای است؟

آیا بحث از مهدویت و مسائل آن نیاز بشر امروز است و می تواند به انتظار او پاسخ دهد؟

بحث از مهدویت چه تحولی در زندگی انسان مسلمان ایجاد می کند؟ و ...

موضوع موعود یا مصلح کل، نظریه و اندیشه ای نیست که در طول زمان در اذهان پدید آمده و برای تسکین دردها و ایده ای برای دلداری مظلومان باشد. این انگاره، هویت شیعه است که با توجه به آیات و روایات می توان به ضرورت آن پی برد.

بسیاری از آمال و آرزوهای بشر در طرح مباحث مهدویت، تحقق می یابد.این موضوع، امتداد اسلام و قرآن و عترت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم است. مسأله ای ریشه ای که

ص:۶

در جای جای گزاره های دینی اسلام می توان نشانه هایی از آن را مشاهده کرد.

در این نوشتار در صدد آن هستیم که به طور اختصار، در ابعاد مختلف به طرح ضرورت مهدویت بپردازیم:

یک. بعد اعتقادی

«اعتقاد» بنیان اصلی زندگی است؛ یعنی، آنچه را که انسان در میدان عمل انجام می دهد، بی تردید به ساختار اعتقادی او بر می گردد. از این رو اگر انسان دارای اعتقاد صحیح و کافی باشد، در صحنه عمل گرفتار لغزش و دو دلی نخواهد شد. مهمترین چیزی که به اعتقاد درست شکل می دهد، معرفت است.

اگر شناخت حاصل شود، می توان به نتیجه رسید که امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف تداوم امامت ائمه هدی علیهم السلام است، او واسطه فیض الهی، خاتم الاوصیاء و مظهر رسول خدا است، امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف طریق معرفت به آفریدگار است؛ چنان که در روایات، راه معرفت خدا و اوصاف او، شناخت اولیای خدا و امامان معصوم دانسته شده است. اینان مظهر اسمای الهی اند و شناخت درست آنان، می تواند طریق معرفت واقعی به خدا باشد. امام صادق علیه السلام می فرماید: «ثلاثه لنا، ان تعرفوا فضلنا، و ان تطئوا عقبنا و اَن تنتظروا عاقبتنا...» .(1) «... ما بر شما سه حق داریم: یکی اینکه به فضل ما معرفت پیدا کنید، دوم اینکه پیرو ما باشید و سوم اینکه منتظر فرج ما باشید...»

۱- اصول کافی، ج ۲، ص ۱۷۳، باب حق المؤمن علی اخیه، ج ۹.

و همچنین فرمود: «لایقبل الله من العباد عملاً الا بمعرفتنا.»(۱)

«خداوند از بندگان عملی را نمی پذیرد مگر به معرفت و شناخت ما»

شیعه و سنی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم نقل کرده اند: «من مات و لم یعرف امام زمانه مات میته جاهلیه.»(۲) هر کس بمیرد و حال آنکه امام زمان خود را نشناخته باشد به مرگ جاهلیت مرده است».

حتی به برخی از دعاها مأمور شده ایم تا توفیق معرفت امام پیدا کنیم:

«اللهم عرفنی حجتک فانک ان لم تعرفنی حجتک ضللت عن دینی.»(۳) ... خدایا حجت خود را به من بشناسان، اگر حجت خود را به من نشناسانی، از دینم گمراه خواهم شد».

آیا با وجود این همه آثار، نباید به شناخت امام علیه السلام پرداخت و ابعاد وجود مقدس حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف را بهتر شناخت؟ چگونه می توانیم نسبت به او شناخت صحیح و درستی نداشته باشیم؟ در حالی که آن حضرت در عصر غیبت نیز، از فیض الهی خویش، مردم را محروم نمی کند، و همه ما مشمول فیوضات امامت او هستیم؟

۱- اصول کافی، ج ۱، ص ۱۴۲، باب النوادر.
۲- شیخ صدوق، کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۴۰۹، ج ۹ و قریب به این مضمون ر.ک: صحیح بخاری ج ۵، ص ۱۳، صحیح مسلم ج۶، ص ۲۱ و ۲۲. ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، ج ۹، ص ۱۵۵.
۳- اصول کافی، ج ۱، ص ۳۳۷ و کمال الدین، ج ۲، ص ۳۴۳

دو. بعد اجتماعی

بشـر از روزی که روی زمین قرار گرفت، پیوسـته در آرزوی یک زندگی اجتماعی سـعادت بخش بوده و به امید رسیدن چنین روزی گام نهاده است. اگر این خواسـته تحقق خارجی نداشت، هرگز چنین آرزو و امیدی در نهاد وی نقش نمی بست؛ همان طور که اگر غذا یا آبی نبود، تشنگی و گرسنگی هم نبود... .

«مهـدویت»، فکر و انـدیشه ای است که آثـار اجتمـاعی فراوانی دارد که مهمترین اثر آن، از بین بردن یأس و ناامیـدی از پیکره اجتماع است. مهدویت؛ یعنی، امیدواری به آینده ای روشن و پیامی رهایی بخش به بشـر سـرخورده و ستم دیده و اینکه روزی یک مرد الهی خواهد آمد و آنچه مردم بدان امید دارند، تحقق خواهد بخشید.

شخص مسـلمان، باور قطعی دارد که تنها نظام اجتماعی که می تواند به خواسـته های مشروع او پاسخ دهد و نظامی را براساس حق و عدالت شـکل دهد، نظام زیبای حکومتی اسـلام است که شـکل آن در عصـر ظهور ولی عصـر علیه السلام تحقق خواهد یـافت. این، یعنی امیـد، نشـاط و زنـدگی. این انـدیشه آن قـدر روشن است که حتی برخی از مستشـرقان (نظیر ماربین فیلسوف آلمانی) هم بدان تصـریح کرده است: «از جمله مسائل اجتماعی بسیار مهم که همیشه [می تواند] موجب امیدواری و رستگاری [باشد] همانا اعتقاد به وجود حجت عصر و انتظار ظهور او است.»

بنابراین اعتقاد به وجود مقـدس مهـدی موعود(عـج) امیـد را در دل ها زنده می کند. هیچ وقت انسانی که معتقد به این اصـل است، نا امید نمی شود، چون می داند یک پایان روشن حتمی وجود دارد... و سعی

ص:۹

می کند که خودش را به آن برساند(1) و از حرکت نمی ایستد بلکه سعی در پویایی آن دارد و در برابر سختی ها و ناملایمات تن به شکست نمی دهد. این بزرگترین ره آورد اجتماعی برای بشر در پرتو اعتقاد به مهدویت است.

سه. بعد سیاسی

مردم پیوسته شاهد شکست مکتب ها و حکومت های مختلف در صحنه جهانی بوده اند. سالیان دراز دو ایده غالب ـ کاپیتالیسم نماینده اندیشه لیبرال دموکراسی غرب و کمونیسم نماینده سوسیالیسم ـ همچون دو درنده ای با سلاح های اتمی و ...جهان را تهدید کردند. این تهدیدها، آشکارترین دلیل بر عجز و درماندگی برنامه ها و ایده های آنها است.

این دو تفکر سالیان متمادی، افکار و اندیشه سیاسی جوامع بشر را تحت الشعاع خود قرار داده بود. ولی در طول سالیان گذشته یکی سقوط کرده و دیگری در حال سقوط است زیرا به راحتی می توان چالشهای موجود در اندیشه لیبرال دموکراسی غرب را مشاهده کرد. آنچه از بحرانهای اخلاقی، معرفتی، روانی و تکنولوژی و ... در آن پدید آمد، همه نشان آن دارد که این امپراطوری، در انتظار یک شکست سنگین است.

ص:۱۰

۱- مصلح جهانی و مهدی موعود از دیدگاه اهل سنت، سید هادی خسروشاهی، ص ۷۷ (به نقل) از رولیسیول ب زرگ یا سیا سه الحسینیه، فصل ۷، صص ۴۹ و ۵۰، تحت عنوان: فلسفه مذهب شیعه.

حال تکلیف این بشر وامانده و سرگشته از ناکامی ها و شعارهای بی عمل و نظاره گر سراب ها چیست؟

بشر امروزی تشنه یک طرح و نگاه جدید در عرصه سیاسی جهان است. به واقع بشر امروز در یک عطش فوق العاده به سر می برد، و آنچه می تواند او را سیراب کند، فقط طرح مدینه فاضله مهدوی است.

نظریه مهدویت، یک اندیشه جهانی است و این اندیشه برای جهان و اداره آن طرح و برنامه دارد.

از این رو تنها برنامه ای که می تواند پاسخگوی بشر معاصر باشد، این اندیشه است، مهدویت در عرصه حکومت دارای اهداف بلند و ارزشی است، و حتی می تواند این فکر برای حکومت دینی ما نیز یک طرح راهبردی باشد.

اگر مهدویت به خوبی تبیین شود، حرکت های اصلاحی در سراسر جهان به بهترین شکل روح و حیات می گیرد، چنان که انقلاب اسلامی ایران به عنوان زمینه و بستری مناسب برای انقلاب بزرگ امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف شکل گرفت.

چهار. بعد تاریخی

مهدویت در راستای مسأله امامت و در امتداد نبوت و خاتمیّت است، از این رو در مرحله ای حساس از تاریخ آغاز شده و تا امروز ادامه یافته است و تا آخرین لحظه حیات دنیوی بشر نیز باقی خواهد بود. بنابراین چگونگی «امامت» از امام علی علیه السلام تا ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف و عکس العمل مسلمانان درباره امامت (بطور عام) و مهدویت (بطور خاص) و نیز حوادث تاریخی در این زمینه می تواند از موضوعات مهم و حساس تاریخ اسلام به شمار آید.

مسأله مهدویت در طول تاریخ مطرح بوده است، روایات شیعه و سنی مملو از بشارات پیامبر گرامی به آمدن حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است. موعود باوری در طول حیات تاریخی اسلام منشأ آثار فراوان بوده است.

جالب اینجا که بسیاری از حرکت های اصلاحی به خصوص در عصر حاضر متأثر از اندیشه مهدویت بوده است؛ به طوری که بسیاری از نهضت های ضد استعماری تحت تأثیر این حرکت قرار گرفت (مثل فاطمیان در مصر، مهدی سودانی در سودان و ...) حرکت اصلاحی موعود باوری آن چنان در جامعه اسلامی تأثیر شگرف گذاشت که برخی از دسیسه گران با استفاده ابزاری از واژه مهدی، و ادعای مهدویت عده ای از مردم را در جوامع اسلامی به خود مشغول کردند.

پنج. بعد فرهنگی

اشاره

یکی از وظایف ما مسلمانان، زمینه سازی و گسترش فرهنگ مهدویت و جلوگیری از تأخیر در ظهور آن حضرت است. کار در بعد فرهنگی در عرصه مهدویت به چند محور نیاز دارد:

۱. تبیین استراتژی انتظار

استراتژی انتظار؛ یعنی کلان نگری و به کارگیری همه نیروها و توانایی ها برای تحقق ظهور حضرت، این امر تحقق نمی یابد مگر اینکه در این عرصه از هر گونه برنامه منفعلانه سرپیچی کرده و خود را به یک برنامه فعال و پرتحرک واداشت تا با سازمان دهی همه نیروها و توان موجود به اهداف مورد نظر دست یازیم. برای تحرک لازم در این زمینه باید

ص:۱۲

آینده نگری داشت؛ زیرا بدون تبیین روشن آینده نمی توان برنامه درستی تدوین کرد.

همچنین باید از تمام ظرفیت های موجود در جامعه استفاده کرد که این انتظار به معنای واقعی کلمه شکل بگیرد، و راه از بیراهه شناخته شود تا گرفتار انتظار منفی و ایستا نشویم.

۲. آسیب شناسی

باید تلاش کرد نقاط آسیب پذیر را شناخت و سعی در حلّ این آسیب ها داشت: به عنوان نمونه، نباید با طرح افراطی ملاقات با امام زمان علیه السلام، اساس مهدویت را در ملاقات خلاصه کرد، چرا که با عدم تحقق ملاقات، عده ای دچار یأس و نا امیدی می شوند و ... و یا به طرح یک طرفه قهر و غضب امام پرداخت.

همچنین بایستی مراقب باشیم، مفهوم انتظار، تحریف نشود و اندیشه های نادرست (مانند ظلم پذیری و ...) در جامعه حاکم نگردد.

۳. دشمن شناسی

دشمن از هر حربه ای استفاده می کند تا جلوی تفکر مهدویت را در جامعه اسلامی بگیرد و یا آن را تحریف کند. با توجه به آنچه گفته شد (ثمرات مهدویت و ...)، اگر دشمن این کار را نکند باید تعجب کرد؛ زیرا ماهیت دشمنی همین است! باید کوشید با شناخت صحیح مباحث مهدویت، جلوی هر گونه تخریب و تحریف در آن را گرفت.

ص:۱۳

امام مهدی (عج) در یک نگاه (محمدمهدی حائری پور)

آغاز سخن

همه مسلمین اتفاق نظر دارند که پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: هر کسی بمیرد در حالی که امام زمان خود را نشناخته باشد، مرده است به مرگ دوران جاهلیت!!(۱)

بعلاوه روایات فراوان دیگر از امامان معصوم علیهم السلام رسیده است که حکایت از اهمیّت فراوان مسئله امام شناسی دارد و جالب اینکه در روایات سفارش شده است که در این مسیر از خداوند کمک بخواهید. در روایتی از امام صادق علیه السلام آمده است که در دوران غیبت اینگونه دعا کنید: اَللّهُمَ عَرِّفنی حُجَّتک فَاِنَّک اِنْ لَمْ تُعَرِّفْنی حُجَّتک ضَلَلْتُ عَنْ دینی.(۲)

خدایا حجت خود را به من بشناسان زیرا که اگر او را به من نشناسانی از دین خود گمراه خواهم شد.

بنابراین مسئله شناخت امام با سرنوشت آدمی

ص:۱۴

۱- صحیح بخاری (از کتب معتبر اهل سنت) ج ۵، ص ۱۳؛ کافی (از کتب معتبر شیعه) ج ۱، ص ۳۰۳.

۲- بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۱۴۶ - مفاتیح الجنان، دعا در غیبت امام زمان علیه السلام .

ارتباط دارد و او که تنها راه سعادت و بهروزی است مصداق کامل راه خدایی است.

اَلسَّلامُ عَلَیْک یا سَبیلَ اللّهِ الَّذی مَن سَلَک غَیرَهُ هَلَک.(۱)

سلام بر تو ای راه خدا که هر کسی غیر آن راه رود، هلاک می شود.

برادر و خواهر گرامی!

ما که خود را شیعه امام عصر علیه السلام می دانیم و دوست داریم از بهترین یاوران آن عزیز غایب از نظر باشیم و در آتش هجران او می سوزیم و برای ظهور زیبایش پیوسته دعا می کنیم چقدر نسبت به آن حجت خدا معرفت و شناخت داریم؟

بیائیم به عنوان یک وظیفه بزرگ الهی گام هایی در راه آشنایی بیشتر با امام خویش برداریم.

امام مهدی علیه السلام در یک نگاه

دوازدهین پیشوای معصوم علیه السلام حضرت حجهبن الحسن المهدی علیه السلام در نیمه شعبان سال ۲۵۵ هجری قمری در شهر سامراء (از کشور عراق) به دنیا آمد. نام شریف حضرت همان نام پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم است و کنیه حضرت مثل پیامبر «ابوالقاسم» است. پدر بزرگوارش پیشوای یازدهم، امام حسن عسکری علیه السلام و مادر گرامیش، نرجس خاتون است که از نظر فضیلت و کرامت به حدّی است که حکیمه خاتون، خواهر امام هادی علیه السلام او را سرآمد و سرور خاندان خویش و خود را خدمتگزار او می نامد.(۲)

۱- مفاتیح الجنان، دعای حضرت صاحب الامر علیه السلام .

۲- بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۱۲.

القاب آن حضرت بسیار است، از جمله:

۱. «مهدی» که مشهورترین لقب آن حضرت است و به معنی هدایت شده از سوی خداست.

۲. «قائم» به معنی قیام کننده به حق.

رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: از این جهت قائم را قائم نامیدند که پس از فراموش شدن نامش قیام می کند.(۱)

۳. بقیه اللّه یعنی بازمانده الهی. به این لقب مشهور شده چون آخرین حجت خدا و ذخیره الهی برای عالم است.

لقب های دیگر حضرت عبارتند از: حجه اللّه، خلف صالح، منتقِم، صاحب الامر، صاحب الزمان، منصور و منتظر.

ویژگی های ظاهری و اخلاقی حضرت

حدیث نگاران و تاریخ نویسان بر اساس روایات فراوان، شمایل و اوصاف آن حضرت را بیان کرده اند که به برخی از آنها اشاره می شود:

حضرت مهدی علیه السلام چهره اش جوان و گندم گون، ابروانش هلالی و کشیده، چشمانش سیاه و درشت، شانه اش پهن، دندان هایش برّاق و گشاده، بینی اش کشیده و زیبا، پیشانی اش بلند و تابنده، استخوان بندیش استوار، گونه هایش کم گوشت و بر گونه راستش خالی مشکین، عضلاتش پیچیده و محکم، اندامش متناسب و زیبا و هیئتش خوش منظر و رباینده است.(۲)

۱- معانی الاخبار، ص ۶۵.

۲- ر. ك : منتخب الاثر، باب ۴ تا باب ۲۵.

و اما از نظر اخلاقی در روایتی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم نقل شده است که فرمودند:

او شبیه ترین مردم به من است در قیافه و گفتار و رفتار.(۱)

همچنین از ویژگی های حضرت، شب زنده داری و انس با سجّاده مناجات است و در روایات آمده است که چهره گندم گون او مایل به زردی است به خاطر عبادت و بیداری شب.

و از ویژگی های حضرت آنست که اهل جهاد و مبارزه است. با هیچ ظالم و ستمکاری سازش ندارد و با آنان تا آنجا می جنگد که ریشه ظلم و ستم را از پهنه زمین برچیند. امام صادق علیه السلام درباره آیه «وَ قاتِلوُهُمْ حَتّی لاتَکونَ فِتْنَهٌ وَ یَکوُنَ الدّینُ کلُّه لِلَّهِ»(۲) فرمود: هنوز تأویل این آیه تحقق نیافته است؛ وقتی قائم ما قیام کند آنها که او را درک کنند، تأویل این آیه [و معنی باطنی آن] را خواهند دید.(۳)

ولی آن حضرت، در کنار جهادگری و مبارزه و صلابت در مقابل دشمنان، با مردم بسیار مهربان و صمیمی است. در روایتی از امام رضا علیه السلام آمده است:

آن حضرت نسبت به مردم از پدر و مادرشان، مهربانتر و دلسوزتر است.(۴)

و حضرت مهدی خود فرمودند: ما هرگز شما (شیعیان) را به حال خود رها نکرده و شما را از یاد نبرده ایم و اگر جز این بود بلاها از هر سو بر شما

۱- کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۱۱۸.

۲- یعنی «و با آنها بجنگید تا فتنه ای باقی نماند و دین همه اش برای خدا باشد». سوره انفال، آیه ۳۹.

۳- تفسیرالمیزان، ج ۹، ص ۸۷. (ذیل آیه ۳۹ انفال).

۴- الزام الناصب، ص ۱۰.

فرود می آمد و دشمنان، شما را نابود می کردند.(۱)

یکی دیگر از ویژگی های رفتاری حضرت زهد و ساده زیستی ایشان است مثل پدران بزرگوارش.

امام صادق علیه السلام فرمودند: به خدا قسم لباس مهدی نیست مگر پوششی خشن و خوراک او نیست مگر غذایی ساده.(۲)

در روایتی از امام صادق علیه السلام سایر ویژگی های حضرت اینگونه مطرح شده است:

او در برابر خدا از همه فروتن تر است. آنچه به مردم فرمان می دهد بیش از دیگران به آن عمل می کند و آنچه مردم را از آن نهی می کند خود بیش از همگان از آن پرهیز می کند... او داناترین، حکیم ترین، پرهیزگارترین، بردبارترین، سخی ترین و عابدترین مردم است... دیدگانش در خواب فرو می رود ولی دلش همیشه بیدار است. فرشتگان با او سخن می گویند. عطر وجودش از هر مشکی خوشبوتر است...(۳)

امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف در قرآن

در قرآن کریم، درباره مسائل آینده جهان و حوادث آخرالزمان و حکومت یافتن صالحان - گاه به اشاره و گاه به تصریح - سخن گفته شده است. مفسران قرآن این گونه آیات را با استفاده از احادیث پیامبر و اهل بیت علیهم السلام به وجود مقدس حضرت مهدی علیه السلام و یاوران آن حضرت و دوران سبز حاکمیت او تفسیر کرده اند. یکی از آن آیات، آیه ۵۵ سوره مبارکه نور

۱- بحارالانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۵.

۲- بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۱۷.

۳- الزام الناصب، ص ۱۰.

است.

خداوند تبارک و تعالی می فرماید:

خداوند آنان را از شما که ایمان آورده و عمل صالح انجام داده اند وعده داده است که البته ایشان را در زمین خلافت خواهد بخشید همان گونه که پیشینیان آنهارا خلیفه ساخت و دین آنها را که برای آنها پسندیده است استوار و پایدار خواهد گردانید و پس از آنکه گرفتار ترس و بیم بودند، ایمنی و امان خواهد بخشید...

در این آیه شریفه خداوند متعال سه وعده بزرگ به مؤمنان نیک سیرت داده است: خلافت و حاکمیت بر زمین، استواری و فراگیری آئین و دین الهی و ایمنی و امنیّت در همه جهان برای مؤمنان.

نکته مهم اینکه از سویی وعده خدا حق است و تخلف ناپذیر و از سوی دیگر جهانی شدن آئین الهی تا کنون اتفاق نیفتاده است به همین جهت مفسّر بزرگ قرآن مرحوم طبرسی رحمه‌الله در تفسیر این آیه می گوید:

چون گسترش دین در سراسر زمین و جهان گیر شدن آیین، از گذشته تا کنون پدیدار نشده است، پس به یقین این امر در آینده اتفاق خواهد افتاد، زیرا که جهانی شدن دین اسلام وعده ای الهی است و وعده خدا تخلّف بردار نیست.(۱)

امامانِ معصوم علیهم السلام که مفسّران واقعی قرآن هستند نیز در تفسیر آیه بیانات متعدّد دارند از جمله مرحوم طبرسی رحمه‌الله از امام سجاد علیه السلام نقل کرده که آن حضرت پس از تلاوت آیه فوق فرمود:

۱- مجمع البیان، ج ۷، ص ۱۵۲.

به خـدا سوگنـد اینان شـیعیان ما هسـتند. خداوند به دست مردی از ما این کار را در حق آنان خواهد کرد و آن مرد مهدی این امت است و او همـان کسـی است که پیـامبر صـلی الله علیه و آله و سـلم دربـاره او فرموده است: اگر از عمر دنیـا جز یک روز نمانـده باشد خداوند آن روز را چنان طولانی کند تا مردی از خاندان من حاکم جهان گردد. نام او همنام من است. او زمین را از عدل و داد پر خواهد کرد همانگونه که از ظلم و ستم لبریز شده باشد.(۱)

چنین مطلبی درباره این آیه از امام باقر علیه السلام و امام صادق علیه السلام نیز روایت شده است.

مراحل زندگی حضرت مهدی علیه السلام

اشاره

در دوران امـامت امـام دهم و یـازدهم علیهمـا السـلام در میان خلفای بنی عباس نگرانی عمیقی به وجود آمـده بود این نگرانی مربوط به احادیث فراوانی بود که بشارت تولد فرزندی از امام عسکری علیه السلام را می داد که واژگون کننده حکومت های باطـل خواهـد بود. به همین علت بود که دوران حمـل و ولادت امام مهـدی علیه السـلام از مردم پنهان داشـته می شـد. پس از ولادت نیز در مـدت ۵ سال که حضـرت مهـدی علیه السـلام در روزگار پدر بزرگوارش بسـر می برد زندگی مخفیانه داشت و جز اصـحاب و یاران خاص امام عسـکری علیه السلام کسی فرزندش را نمی دید آن هم به صورت پراکنده. امام عسکری علیه السـلام در آن دوره دو وظیفه اساسـی را عهده دار بود یکی حفظ جان فرزندش از گزند خلفای عباسی و دیگر اثبات وجود او و اعلام امامتش به شیعیان و به همین

۱- مجمع البیان، ج ۷، ص ۱۵۲.

جهت در فرصت های مناسب آن حضرت را به یاوران و شیعیان خاص و رازدار معرفی کرد.

چند تن از اصحاب خاص امام یازدهم نقل کرده اند:

چهل تن از شیعیان نزد امام عسکری علیه السلام گرد آمدیم؛ آن حضرت فرزندش را به ما نشان داد و فرمود: این امام شما پس از من و جانشین من است. از او پیروی کنید و از گرد او پراکنده نگردید که هلاک می شوید و دینتان تباه می گردد. این را هم بدانید که پس از امروز او را نخواهید دید.(۱)

غیبت صغری

با شهادت امام حسن عسکری علیه السلام در سال ۲۶۰ هـ . ق غیبت کوتاه مدت امام علیه السلام آغاز شد که تا سال ۳۲۹هـ . ق به طول انجامید. این دوره نقش بسیار مهمی در ایجاد آمادگی شیعه برای پذیرش غیبت بلند مدت داشت.

زیرا در طول غیبت صغری گرچه امام از نظرها پنهان بود اما کسانی بودند که با آن حضرت در تماس بودند و سِمَتِ نائب خاص امام را داشتند. شیعیان به وسیله نائبان خاص مشکلات و مسائل خود را به عرض حضرت می رساندند و پاسخ آنها را دریافت می کردند و در مواردی به وسیله آن نائبان به دیدار امام شرفیاب می شدند. نام و شرح داستان شرفیابی آنها در کتب معتبر آمده است.

نائبان خاص که همگی از علما و بزرگان شیعه بوده اند به ترتیب دوران نیابت عبارتند از:

۱- کمال الدین و تمام النعمه (شیخ صدوق)، ص ۴۳۵ و بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۲۵.

۱. ابو عمر و عثمان بن سعید عَمری که ظاهراً ۵ سال نائب حضرت بوده و در سال ۲۶۵ وفات کرده است.

۲. ابوجعفر، محمد بن عثمان عمری فرزند نائب اول است که تا سال ۳۰۵ هـ .ق زندگی کرده و چهل سال نائب ا مام عصر بوده است.

۳. ابوالقاسم، حسین بن روح نوبختی که تا سال ۳۲۶ هـ .ق زندگی کرده و ۲۱ سال نیابت کرده است.

۴. ابوالحسن، علی بن محمد سمری که تا سال ۳۲۹ هـ .ق زندگی کرده و سه سال نائب حضرت بوده است.

غیبت کبری

پس از پایان دوره غیبت صغری، دوران غیبت کبری (= دراز مدت) شروع شد که تا کنون ادامه یافته است و به امر خداوند تا فراهم شدن زمینه های ظهور ادامه خواهد یافت.

آنچه مهم است اینکه همان گونه که در دوره غیبت صغری، شیعیان حضرت بدون رهبر و سرپرست نبودند و به واسطه نائبان خاص با آن حضرت در تماس بودند و وظایف خود را می شناختند در دوره غیبت کبری نیز به وسیله نائبان عام امام، به وظایف و تکالیف خود آشنا می گردند.

تفاوت نائب خاص و عام در این است که در نیابت خاصّه، امام اشخاص معینی را نائب خود قرار داده بود که به اسم و رسم آنها را معرفی نموده و هر کدام را به وسیله نائبِ پیش از خود به مردم شناسانده بود ولی در نیابت عامّه، بر اساس یک

ضـابطه کلّی، نائبـان را معرفی کرده است و هر فردی که آن ضـابطه را در همه ابعاد دارا باشـد نایب امام شـناخته می شود و به نیابت از امام، ولی مسلمین در امر دین و دنیا خواهد بود.

این مقام به وسـیله خود حضـرت مهدی علیه السـلام به عالمان واجد شـرایط، واگذار شده است. شـیخ طوسی و شیخ صدوق و شیخ طبرسی از علمای بزرگ شیعه از اسحاق بن عمار نقل کرده اند که گفت:

مولاـی مـا حضـرت مهـدی (در مورد وظیفه شـیعیان در عصـر غیبت) فرموده است: وَ اَمَّا الْحَوادِثُ الْواقِعَهِ فَارْجِعُوا فیها اِلی رُواهِ حَدیثِنا فَاِنَّهُمْ حُجَّتی عَلَیْکمْ وَ اَنَا حُجَّهُ اللّهِ عَلَیْهِمْ.(۱)

یعنی در حوادث و رخـدادهایی که واقع می شود (و پیش می آیـد) به روایت کننـدگان حدیث ما رجوع کنید که آنان حجت من بر شما و من حجت خدا بر آنان هستم.

مراد از راویـان حـدیث، همـان فقهـا و دین شـناسان متعهـد هسـتند همانگونه که در روایت دیگری از امام صادق علیه السـلام شرائط عملی آنها اینگونه بیان گردیده است:

وَ اَمَّا مَنْ کانَ مِنَ الْفُقَهاء صائناً لِنَفْسِهِ حافِظاً لِدینِهِ مُخالِفاً لِهَواه مُطیعاً لاِمْرِ مَوْلاه فَلِلْعَوام اَنْ یُقَلِّدُوهُ.(۲)

یعنی هر یـک از فقیهان که مراقب نفسـش و نگهبان دینش و مخالف هوای و هوسـش و اطاعت کننـده فرمان مولایش (= ائمه علیه السلام) باشد، بر مردم لازم است که از او تقلید کنند (و وظائف خود را از او جویا

۱- طبرسی، الاحتجاج، ص ۲۸.

۲- طبرسی، الاحتجاج، ص ۴۵۹.

شوند)

بدین ترتیب، امور مسلیمن در زمان غیبت کبری به دست «ولی فقیه» قرار گرفت که با نظر او باید انجام گیرد.

فضیلت انتظار و مقام منتظِر

ما اکنون در دوره انتظار هستیم. آن هم انتظار مقدم مهدی علیه السلام و ظهور دولت حقّ؛ در روایات فضیلت های فراوان برای «انتظار فرج» مطرح شده و مقامی بس والا برای منتظران مهدی علیه السلام بیان گردیده. در روایتی از پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم نقل شده است که: بهترین عبادت امتّ من انتظار فرج است(۱) و در سخنی از امام صادق علیه السلام روایت شده که: منتظِر امر (حکومت) ما، مثل کسی است که در راه خدا به خون خود غلتیده باشد.(۲)

با توجه به این روایات باید دید انتظار چیست؟ و منتظِر کیست؟ آیا من و شما هم در خیمه انتظار قرار داریم و از جمله منتظران مهدی به شمار می آییم؟

بی تردید «انتظار» حقیقتی عمیق است و آثار و لوازمی دارد و «منتظر» وظائف و تکالیفی بر عهده دارد.

«انتظار فرج» امید به آینده ای روشن است و به زندگی انسانِ منتظر رونق و نشاط می بخشد و او را از حالت یأس و ناامیدی بیرون می برد.

مقام معظم رهبری (مدظله العالی) می فرماید: قانع نشدن به وضع موجود و تلاش فزاینده و مستمر در انجام اعمال نیک و خیر یک بُعد از انتظار است.(۳)

۱- بحارالانوار، ج ۵۲.
۲- کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۶۴۵.
۳- روزنامه جمهوری اسلامی ۱۲/۱۲/۶۹ .

به راستی اگر دنیا را خورشیدی روشن خواهد کرد آیا ما باید تا آمدن آن خورشید نورانی در تاریکی بنشینیم یا لازم است اقدامی کنیم و چراغی بیفروزیم؟

بنابراین آنکه منتظر واقعی ظهور است به دنبال کسب آمادگی و زمینه سازی برای ظهور است. هم خود را برای یاوری حضرت آماده می کند با خودسازی و کسب فضائل اخلاقی و تقویت ایمان و معنویّت. و هم به نیروسازی و پرورش و تربیت دیگران همت می گمارد با امر به معروف و نهی از منکر و کار فرهنگی مداوم. بنابراین «منتظِر» نه نسبت به خود بی تفاوت است و نه نسبت به محیط پیرامون خود بی تعهّد؛ چنین فردی پیوسته به دنبال اهداف امام خویش است و نیرو و انرژی خود را در آن سمت و سو صرف می کند بنابراین انسانی است دارای هویّت و هدف مند.

البته در نقطه مقابل، دشمن برای رسیدن به اهداف خود همیشه به دنبال ایجاد فضای یأس و نومیدی، در میان ملتهاست و به همین جهت با هر پدیده اُمید بخشی، مبارزه می کند و چون «اعتقاد به مهدی» و «انتظار فرج»، عاملی اساسی برای امید و حرکت است با شیوه های مختلف با آن مقابله می کند؛ گاهی اصل مهدویّت را که مورد قبول همه مسلمین است انکار می کند و گاهی با تحریف و خرافه پردازی، به دنبال تخریب این عقیده مهم اسلامی و الهی است.

مقام معظم رهبری (مدظله العالی) در این زمینه می فرماید: امروز سیاست گذاران و طراحان استکباری مهمترین هدف خود را ایجاد فضای یأس آلود برای ملتها

قرار داده انـد و تلاش می کننـد به ملتها اینگونه تفهیم شود که فرهنگ و اعتقادات و شخصـیت ملی و مـذهبی ملتها نمی تواند کارساز باشـد اما در مقابل آن، تفکر انتظار فرج و گشایش، امیـدبخش و حرکت آفرین است.(۱) و در جای دیگر می فرماید: حرکت آن حضرت هر سمتی باشد باید حرکت پیروان او هم به همان سمت باشد.(۲)

بنابراین انتظار به معنی حرکت در مسـیر مهدی علیه السـلام است و منتظر کسـی است که پیوسته با ظلم و ستم و بی عدالتی می جنگـد و خود را به فسـاد و آلودگی، گره نمی زنـد چون در انتظار امامی است که با قیامش جهان را پر از عـدل و داد خواهد کرد و از هر ظلم و ستم پاک خواهد نمود، به امید آن روز.

ص:۲۶

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱/۱۲/۷۰.

۲- روزنامه جموری اسلامی، ۱۵/۱/۶۷.

مهدی یاوران (نصرت الله آیتی)

اشاره

یـاران امام مهـدی عجل الله تعالی فرجه الشـریف چه کسانی انـد؟ چه ویژگی هایی دارنـد؟ آیا ما می توانیم در زمره آنان قرار بگیریم؟

اهمیت دانستن ویژگی های یاران امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف به این جهت است که:

یکم. آگاهی از این ویژگی ها، معیاری است که به کمک آن، ما می توانیم خود را محک زده و بـدانیم که آیا ما نیز در زمره یاران آن حضرت قرار داریم یا خیر.

دوّم. یکی از مهم ترین شـرایط ظهور امـام مهـدی عجـل الله تعالی فرجه الشـریف فراهم شـدن یاران کارآمـد است؛ با فهم این ویژگی هـا و تلاـش در مسـیر کسب آنهـا، می تـوانیم یکی از شـرایط ظهـور را ایجـاد کرده و در نـتیجه به روز پرشـکوه ظهور نزدیک تر شویم. بعضی از ویژگی ها عبارت است از:

۱. معرفت

اساسـی ترین ویژگی یاران امام مهـدی عجل الله تعالی فرجه الشـریف، معرفت عمیق نسـبت به خداوند متعال است. این معرفت آن چنان استوار است که نه شبهات در آن خللی ایجاد می کند و نه تردیدها و شک ها در حریمش راه می یابد. امام علی علیه السلام می فرماید: «رجال مؤمنون عرفوا الله حق معرفته و هم

انصارالمهدی فی آخرالزمان».(۱) یاران مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف در آخرالزمان کسانی اند که به خداوند آن چنان که شایسته است، معرفت دارند».

۲. ایمان و عمل صالح

ثمره معرفت به خداوند، ایمان به او و عمل صالح است. بنابر این یاران امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف زندگی مؤمنانه ای دارند و اخلاق و رفتارشان، شایسته و انسانی است. برای اهمیت این دو ویژگی همین بس که خداوند، وقتی می خواهد کسانی را که در آخرالزمان حکومت عدل جهانی را بر پا می دارند معرفی کند، ایمان و عمل صالح آنان را مطرح می فرماید: (وعدالله الذین امنوا منکم وعملوا الصالحات لیستخلفنّهم فی الارض...).(۲) «خداوند به کسانی از شما که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام داده اند وعده میدهد که قطعاً آنان را حکمران روی زمین خواهد کرد...»

۳. عبادت (ذکر)

معرفت و ایمان ریشه دوانده در دل یاران امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، آنها را به خضوع در برابر حق تعالی و تلاش در مسیر بندگی سوق می دهد. امام صادق علیه السلام عبادت و راز و نیاز یاران امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف را این گونه ترسیم فرموده است: «لهم فی اللیل اصوات کاصوات الثواکل حزناً

۱- منتخب الاثر، ص ۶۱۱؛ بحارالانوار، ج ۵۷، ص ۲۲۹.

۲- نور، ۵۵ .

من خشیه الله»؛(۱) «یاران مهـدی عجل الله تعالی فرجه الشـریف در دل شب از خشـیت خداوند ناله هایی دارند، مانند ناله های مادران پسر مرده».

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: «مجدّون فی طاعه الله»؛(۲) «آنان در طریق عبودیت اهل جدّیت و تلاش اند».

۴. معرفت امام

ویژگی دیگر یـاران امام مهـدی عجل الله تعالی فرجه الشـریف، بینش عمیق آنان نسبت به آن حضـرت است. امام سـجاد علیه السـلام در این خصوص فرموده: «...القائلین بامامته»؛(۳) «آنان به امامت مهـدی عجل الله تعالی فرجه الشـریف اعتقادی [راسخ] دارنـد». این معرفت ژرف دو ثمره اساسـی دارد: عشق ورزی به سـاحت مقـدس امـام مهـدی عجـل الله تعـالی فرجه الشـریف و اطاعت بی چون و چرا از او (محبت و اطاعت)

۵. محبت

دل هـای یـاران امام مهـدی عجل الله تعالی فرجه الشـریف سـرشار از محبت به آن حضـرت است، به گونه ای که در آوردگاه رزم، او را ماننـد نگینی در بر می گیرنـد و جان خود را سپر بلایش می کننـد. امام صادق علیه السـلام می فرماید: «یحفّون به و یقونه بانفسهم فی الحرب»؛(۴) «[یاران مهـدی عجل الله تعالی فرجه الشـریف] در میدان رزم گردش می چرخند و با جان خود از او محافظت می کنند».

۱- یوم الخلاص، ص۲۲۴

۲- بحارالانوار، ج ۳۶، ص ۲۰۷

۳- منتخب الاثر، ص۲۴۴؛ بحارالانوار، ج ۳۶، ص ۳۸۶

۴- بحارالانوار، ج۵۲. ص ۳۰۸

۶. اطاعت

مقدم داشتن خواست حضرت بر خواست خود، از دیگر شاخصه های یاوران امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است. امام صادق در این خصوص فرمودند: «هم اطوع له من الامه لسیدها»؛(۱) «اطاعت آنان از مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف از فرمانبرداری کنیز در برابر مولایش بیشتر است».

یاران امام در برابر قرائت آن حضرت، از خود قرائتی ندارند و هیچ گاه به بهانه نواندیشی و روشن بینی، از امام خود سبقت نمی گیرند.

۷. شهادت طلبی

از امام صادق علیه السلام روایت شده است: «... و یتمنون ان یقتلوا فی سبیل الله»؛(۲) «یاران مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف آرزو می کنند که در راه خدا به شهادت برسند». قیام امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف از نظر جغرافیایی، گسترده ترین جنبش ها است؛ چرا که حکومت عدل آن حضرت جهانی بوده و همه زمین را در برخواهد گرفت. برای پی ریزی حکومتی با این وسعت و عظمت، یاران آن حضرت باید ویژگی های مناسب با این کار بزرگ داشته باشند.

۸. وسعت نگاه

اگر امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف می خواهد جهانی را به معنویت و رشد برساند، یاران حضرت نیز ایده هایی بزرگ، نگاهی جهانی و طرح و برنامه هایی فراگیر خواهند داشت.

۱- بحارالانوار، ج۵۲، ص ۳۰۸.

۲- بحارالانوار، ج۵۲، ص ۳۰۸.

۹. جهاد و مقاومت

در مسیر گسترش فضیلت و عدالت در پهنه گیتی، هدایت گریزان و عدالت ستیزان فراوانی وجود دارند که سدّ راه امام شده و در برابرش صف خواهند کشید. بنابراین یاران و همراهان آن حضرت، اهل جهاد و مقاومت در راه خدا هستند.

امام علی علیه السلام در تفسیر آیه (یجاهدون فی سبیل الله)(۱) فرمود: «هم اصحاب القائم»؛(۲) «آنان یاران امام قائم اند».

۱۰. شجاعت

اگر جهاد و مبارزه، جهانی و فراگیر است، پس یاران امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف شجاعت و جسارتی در خور و عزم هایی پولادین دارند. امام سجاد علیه السلام می فرماید: «جعلت قلوبهم کزبر الحدید»(۳)«دل های یاران مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف چون پاره های آهن شده است».

۱۱. ایثار

این حرکت گسترده، برای هدایت و سازندگی است. بنابراین یاران حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف سختی ها را به جان خریده و از خوشی ها و لذت ها چشم می پوشند و با دست های مهربانشان، خوبی ها و خوشی ها را به دیگران هدیه می دهند؛ تا از این رهگذر، قلب ها را نرم کنند و رهیدگان را به دامان پر از مهر و محبت دین برگردانند.

۱- مائده، ۵۴

۲- منتخب الاثر، ص۴۷۵

۳- بحارالانوار؛ ج۵۲، ص ۳۱۶.

۱۲. بردباری

آنـان در راه تحقّق آرمـان هـای جهـانی امام مهـدی عجل الله تعالی فرجه الشـریف، مشـکلات و مصایب فراوانی را به جان می خرند؛ ولی از سـر اخلاص و تواضع، عمل خود را هیچ پنداشته و به جهت هجوم سختی ها و تحمل مشقت ها، بر خداوند منّت نمی گذارند: «قوم... لم یمنّوا علی الله بالصبر»؛(۱) «یاران مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف کسانی اند که به جهت بردباری شان بر خداوند منت نمی گذارند».

۱۳. یکدلی

از آنجـایی کـه هواهـا و خودخـواهی هـا از یـاران امـام مهـدی عجـل الله تعـالی فرجـه الشـریف رخـت بر بسـته و به جـای آن، خداخواهی و خداپرستی نشسـته است، آنان یک رنگ و یک دل اند: «قلوبهم مجتمعه».(۲) «یاران مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف دل هایی متحد دارند».

۱۴. استواری

تـوجه به وجـود تأییـدات الهی در حرکت بزرگ ولی عصـر عجـل الله تعـالی فرجه الشـریف، تـأثیر شـگرفی بر روان یـاران آن حضـرت بر جای خواهد گذاشت و ملامت ها و سرزنش های کوته بینان و عافیت طلبان در عزم شان خللی نخواهد افکند: امام علی علیه السلام در تفسیر آیه ((یا ایها الذین آمنوا من یرتد منکم عن دینه فسوف یأتی الله بقوم یحبهم و یحبونه ... و لا

۱- امام علی علیه السلام، شرح نهج البلاغه، ابی الحدید؛ ج ۹، ص۱۲۹
۲- امام علی علیه السلام، یوم الخلاص، ص۲۲۶

یخافون لومه لائم...))(۱) فرمود: «هم اصحاب القائم»؛(۲) «آنان یاران امام قائم عجل الله تعالی فرجه الشریف هستند».

۱۵. ستم ستیزی

از جمله آرمان های حضرت، ظلم ستیزی است و کسانی خواهند توانست همراه او برای قطع ریشه های ستم و بی عدالتی گام بردارند و در این مسیر استوار بمانند که خود نیز از ظلم، گریزان باشند و خویشتن را از جور و ستم پیراسته سازند. در دعای ندبه آمده است:

«این المعدّ لقطع دابر الظلمه»؛ «کجا است مهیا شده برای ریشه کن نمودن نسل ستمگران».

۱۶. احیای سنن

ازدیگر رسالت های حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، احیای فریضه ها و سنت های الهی است؛ یاران او نیز نسبت به این امر، باید اهتمام کامل داشته باشند:

«این المدّخر لتجدید الفرائض والسنن»؛ «کجا است، آن ذخیره ای که فریضه ها و سنت ها را احیا می کند؟»

۱۷. احیای قرآن

آن حضرت قرآن را از غربت به در می آورد و گردهای نشسته بر رُخش را می زداید. یاران او نیز نه تنها اهل قرائت قرآن اند؛ بلکه آن را در اعماق

۱- مائده، ۵۴

۲- منتخب الاثر، ص۴۷۵

جانشان جریان بخشیده و با آن زندگی می کنند: امام علی علیه السلام می فرماید: «یجلی بالتنزیل بصائرهم و یرمی بالتفسیر فی مسامعهم»؛(۱)«با قرآن دیدگانشان نورانی می شود و تفسیر آن در گوش جانشان جا می گیرد».

«أین المؤمّل لاحیاء الکتاب وحدوده»؛ «کجا است آن که آرزو می رود قرآن و حدودش را زنده کند».

۱۸. عصیان ستیزی

یاران حضرت حقیقتاً از آلودگی های مختلف پاک هستند. آنها با قول و عمل خویش، با بدی ها مبارزه می کنند. امر به معروف و نهی ازمنکر، یکی از ویژگی هاست که قرآن برای مؤمنان واقعی بر شمرده است.

«این مبید أهل الفسوق والطغیان والعصیان»؛ «کجا است آن بنیان کن اصحاب فسق و عصیان و طغیان؟»

۱۹. عزتمندی

آن حضرت می آید تا عزت واقعی مؤمنان را در ظاهر، نمایان سازد و بی مایگی و بی پایگی برتری ظاهری جبهه طاغوت را بر ملا کند. کسانی خواهند توانست با او در پیمودن این مسیر همراه و هم گام باشند که به عزّت واقعی پارسایان، با تمام وجود اعتقاد داشته باشند و باطل را ذلیل و زبون بدانند: «أین معزّالاولیاء و مذلّ الأعداء»؛ «کجا است عزت بخش دوستان و

۱- بحارالانوار؛ ج ۲۹، ص ۶۱۵

خوار کننده دشمنان؟»

بشارت ها

۱. جوانان از فطرت هایی پاک و بی آلایش برخوردار بوده و تعلّقات و وابستگی ها، در اعماق جانشان ریشه ندوانده است؛ از این رو بیشترین یاران آن حضرت را تشکیل خواهند داد. البته جوان بودن یاران امام، لطمه ای به جایگاه پیران با ایمان نزده و بر عدم همراهی ایشان گواهی نمی دهد.

۲. بر اساس برخی روایات، بانوان نیز در میان اصحاب ویژه آن حضرت، حضور چشم گیری دارند و این، نوید شوق انگیز و شعف آوری برای تمامی بانوان مهدی یاور است تا کمر همت بسته و برای پیوستن بر این جمع پربرکت تمام توان خود را به کار گیرند: «یجیء ــ والله ــ ثلاث مأةٍ و بضعه عشر رجلاً ـ فیهم خمسون أمرأةً یجتمعون بمکه؛ علی غیر میعاد»؛(۱)«به خدا سوگند ۳۱۳ تن که پنجاه تن از بانوان نیز در میانشان حضور دارند، بدون هیچ قرار قبلی، در مکه گرد هم جمع خواهند شد».

پس یاوران مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف به حق از صفاتی عالی و کمالاتی والا برخوردارند و پیوستن به این مجموعه با فضیلت، برای همگان امکان پذیر است؛ زیرا دلیل معتبری در دست نداریم که یاران امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف افرادی معین ــ با نام و مشخصات خاص ــ هستند بنابراین هر کس می تواند با طرح این احتمال که شاید من یکی از یاران ویژه حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف باشم، انگیزه های درونی خود را تقویت کند و با تلاش

۱- امام باقر علیه السلام، بحارالانوار، ج۵۲، ص۲۲۳

فراوان، به جرگه یاران ویژه حضرت نائل آید. از طرفی اگر همت پیوستن به جمع یاران ویژه حضرت را نداشته باشیم؛ می توانیم جزو خیل عظیم همراهان حضرت و لشگر همگانی آن عزیز قرار گیریم.

آری باید بکوشیم تا جایی که ممکن است در این مسیر گام برداریم و البته نباید ناامید بود چرا که هر کس به مقدار توان و تلاش خویش درجاتی از یاران امام را خواهد داشت.(۱)

۱- برای اطلاع بیشتر از صفات یاران، ر. ک : «نصرت الله آیتی، مهدی یاوران، فصلنامه انتظار، سال دوم، شماره ۳، بهار ۱۳۸۱».

وظایف منتظران (مرتضی نائینی)

اشاره

در روایات، برای انتظار فرج، ثوابهای زیادی، بیان شده است.

«المنتظر لامرنا کالمتشحّط بدمه فی سبیل اللّه»(۱).منتظر امر ما، چون به خون غلطیده در راه خداست. و «افضل اعمال شیعتنا انتظار الفرج»(۲). انتظار فرج، برترین اعمال شیعیان ماست به گونه ای از این فضیلت ها اشاره دارد.

با دقت در این روایت و روایات مشابه روشن می شود که در فرهنگ اهل بیت علیهم السلام، انتظار نه صرفاً یک حالت روانی، بلکه از مقوله عمل شمرده شده است، پس اگر انتظار، یک عمل است، منتظر هم باید عامل باشد.

اگر منتظران، با وظایف خود آشنا نباشند و به آن عمل نکنند، تاریخ تکرار خواهد شد و همان گونه که در زمان امام حسین علیه السلام، شیعیان فراوانی وجود داشتند، لیکن از میان آنها، تنها ۷۲ نفر به وظیفه خود عمل کردند و لذا امام حسین علیه السلام تنها ماند و آن چه نمی بایست اتفاق بیفتد، اتفاق افتاد، در زمان غیبت

۱- کمال الدین، ص ۶۴۵.

۲- بحارالانوار، ج۵۱، ص ۱۵۶.

هم، چنانچه شیعیان به وظایف خود عمل نکنند، امام زمانشان تنها خواهد ماند و ظهورش به تأخیر خواهد افتاد.

در اینجا پاره ای از وظایف شیعه در دوران غیبت را بر شمرده و به توضیح برخی از آنها می پردازیم:

وظایف منتظران در دو مقوله فردی و اجتماعی قابل بررسی است:

وظایف فردی

۱– معرفتِ امام

امام کاظم علیه السلام : افضل العباده بعد المعرفه انتظارالفرج. برترین عبادت پس از معرفت، انتظار فرج است. امام هشتم در معرفی امام مهدی علیه السلام می فرماید: یکون اولی الناس بالناس من أنفسهم و أشفق علیهم من آبائهم و امّهاتهم. امام نسبت به مردم ازخودشان سزاوارتر و بر آنان از پدر و مادرانشان مهربانتر است .

تذکر:

مشکل عمده جامعه ما، بسط سطحی مهدویت گرایی است.

باید اذعان داشت که مهدویت و انتظار، نه از حیث عقیدتی، نه از حیث اندیشه و تفکر، و نه از حیث سلوک و رفتار، عمق چندانی در بین مردم و خصوصاً جوانان ما ندارد و در همین راستا، ضررهای فراوانی متوجه نظام ما شده است.

مهم ترین ریشه این مشکل، برخورد سنتی مردم با مهدویت و انتظار است، متأسفانه مردم ما عادت

کرده انـد، آنچه را که آسان تر است و برای تأمین زندگی مادی و عادی آنان، سودمندتر به نظر می رسد، برگزینند و گرایش کمتری به مقوله هـای معرفتی و تعهـد آور داشـته باشـند. مثلاً نیمه شـعبان را بهانه ای برای طاق نصـرت بسـتن و تزیین معابر و برگزاری جشن ها قرار می دهند و مداحی ها را بر سخنرانی ها و دریافت پیام های مهدویت و انتظار ترجیح می دهند.

(البته بایـد توجه داشت که بسـتن طـاق نصـرت و چراغانی ها هر چه بیشتر و بهتر بایـد انجام شود، اما بایـد رفتار ما به گونه ای باشد که علاوه بر استفاده از نور ظاهری آنها، از نور معرفت صاحب آنها بهره مند گردیم).

اکثر مردم، زیـارت جمکران و نمـاز صاحب الزمان عجل الله تعالی فرجه الشـریف را تنها ابزاری برای درخواست حوائـج از آن بزرگوار می شمارند.

و به جـای آنکه امام را برای امام بخواهنـد، امام را برای خود می خواهنـد، و از این که شـناختی نسبت به مقام و مرام آن عزیز سفر کرده ندارنـد، کمبودی حس نمی کننـد، گویا هیـچ وظیفه ای در ایام غیبت امام زمان علیه السـلام بر عهده افراد گذاشـته نشده است.

گر معرفت دهندت بفروش کیمیا را

گر کیمیا دهندت، بی معرفت گدایی

۲- محبّت به امام

((قل لا أسألکم علیه أجراً الاّ الموده فی القربی)).(۱)

۱- شوری، ۲۳.

بگو بر رسالت اجرتی نخواهم جز مودت به اهل بیتم.

امام زمان علیه السلام : فلیعمل کلّ امریء منکم بما یقرب به من محبّتنا و یجتنب ما یدینه من کراهتنا و سخطنا.(۱)، هر یک از شما باید کاری کند که وی را به محبت و دوستی ما نزدیک می نماید و از آنچه که خوش آیند ما نبوده و باعث کراهت و خشم ماست، دوری گزیند.

برخی از جلوه های محبت از این قرارند:

- یاد حضرت

- دعا برای سلامتی و ظهور حضرت

اکثروا الدّعاء بتعجیل الفرج(۲)، برای تعجیل فرج زیاد دعا کنید.

إنّ الرّضا علیه السلام کان یأمر بالدعاء لصاحب الامر(۳)

امام رضا علیه السلام، پیوسته دعا برای صاحب الامر (حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف) را امر می فرموند.

- صدقه دادن برای سلامتی حضرت

- تقدیم خواست او بر خواست خود

منصور بزرج می گوید: به امام صادق علیه السلام عرض کردم: ای آقای من، چه بسیار از شما یاد سلمان فارسی را می شنوم؟ فرمود: نگو سلمان فارسی، بگو سلمان محمدی صلی الله علیه و آله و سلم آیا می دانی چرا بسیار از او یاد می کنم؟ عرض کردم نه.

فرمود: برای سه صفت: ۱- مقدم داشتن خواسته امیرمؤمنان علیه السلام بر خواسته خودش ۲- دوست داشتن

۱- احتجاج، ج ۲، ص ۵۹۹.
۲- کمال الدین، ج ۲، ص ۴۸۵.
۳- بحار، ج ۹۲، ص ۳۳۰.

فقرا ۳- دوست داشتن علم و علماء.(۱)

- تلاش در کسب رضایت او:

اعمال و رفتار و گفتار منتظر بایستی بر وفق رضای محبوب باشد. منتظر باید ببیند، امام چه می پسندد. آیا از کار او راضی است یا نه؟

به قول امام راحل رحمه‌الله: توجه داشته باشید که در کارهایتان جوری نباشد که وقتی بر امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف عرضه شد، خدای نخواسته، آزرده بشوند و پیش ملائکه‌اللّه یک قدری سرافکنده بشوند که، این ها شیعه های من هستند. این ها دوستان من هستند و بر خلاف مقاصد خدا عمل کردند... باید ماها و شماها طوری رفتار کنیم که رضایت آن بزرگوار را که رضایت خداست، به دست بیاوریم.

- تجدید بیعت (اللّهم اِنی اُجدّد... عهداً و عقداً و بیعه له فی عنقی)(۲)،

خدایا من با او... تجدید عهد و پیمان نموده، بار دیگر بیعت او را بر گردن می نهم.

- اشتیاق (عزیز علیّ أن اری الخلق ولاتُری)(۳)، برایم دشوار است که دیگران را ببینم و تو در منظره ها نیایی

- اظهار ناراحتی از فراق

اللّهم إنا نشکوا الیک فقد نبیّنا و غیبه ولیّنا(۴)،

خدایا به تو از فقدان پیامبر و غیبت ولی مان شکوه می کنیم.

۱- مکیال المکارم، ج ۲، ص ۴۵۰.

۲- دعای عهد.

۳- دعای ندبه.

۴- دعای افتتاح.

۳- اطاعت

ولو أنّ اشیاعنا وفقّهم اللّه لطاعته، علی اجتماع من القلوب فی الوفاء بالعهـد علیهم لما تأخّر عنهم الیمن بلقائنا.(۱) اگر پیروان ما ــ که خداوند آنان را به طاعت خویش توفیق دهد ــ بر وفای به عهدی که بر آنان است، یکدل باشند هرگز توفیق دیدار ما از آنان به تأخیر نمی افتاد.

امام صادق علیه السلام : هُم اطوع له من الأَمه لسیّدها(۲)،

اطاعت آنان از مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف از فرمانبرداری کنیز در برابر مولایش بیشتر است.

۴- تأسّی

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم :

طوبی لمن أدرک قائم أهل بیتی و هو یأتمّ به فی غیبته قبل قیامه(۳)،

خوشا به حال کسی که قائم اهل بیت مرا درک می کند و او در دوران غیبت و قبل از قیامش به او تأسی می جسته است.

برخی از صفات حضرت که در آنها باید به ایشان تأسّی نمود عبارتند از:

- تقوا

امام رضا علیه السلام : یکون.... أتقی الناس(۴)، او... پرهیزکارترین مردم است.

ص:۴۲

۱- احتجاج، ج ۲، ص ۶۰۲.

۲- بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۰۸.

۳- بحار، ۷۲،۵۱.

۴- الزام الناصب، ص ۹.

امام صادق علیه السلام : من سرّه أن یکون من أصحاب القائم فلینتظر ولیعمل بالورع و محاسن الاخلاق و هو منتظر(۱)،

آنکه دوست دارد از یاران قائم باشد پس منتظر باشد، و ورع و حسن خلق داشته باشد.

- عبادت

امام کاظم علیه السلام : یعتوره مع سمرته صفره من سهر اللّیل بأبی من لیله یرعی النجوم ساجداً و راکعاً – مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف بر اثر تهجد و شب زنده داری رنگش به زردی متمایل است، پدرم فدای کسی باد که شبها درحال سجده و رکوع، طلوع و غروب ستارگان را رصد می کند.(۲)

- سخت کوشی و جهاد

امام رضا علیه السلام : المجاهد المجتهد...(۳)

- زُهد

امام صادق علیه السلام : ما لباسُه الاّ الغلیظ ولاطعامه الاّ الجشب(۴)،

لباس او جز پوشاکی درشت و غذایش جز سخت و بی خورش نیست.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم : لایضع حجراً علی حجر(۵)،

سنگی بر سنگی بنا نمی نهد (از متاع دنیا چیزی بر نگیرد)

- عدالت

۱- بحارالانوار، ج ۱۴۰، ص۵۲.
۲- بحارالانوار، ج۸۶، ص ۸۱.
۳- جمال الاسبوع، ۳۱۰.
۴- غیبت نعمانی، ۱۲۲.
۵- الملاحم والفتن، ۱۰۸.

امام باقر علیه السلام : یعدل فی خلق الرحمان، البرّ منهم والفاجر(۱)،

با بندگان خدا ــ چه نیکوکار و چه بدکار ــ عدالت می ورزد.

- سخاوت

امام صادق علیه السلام : المهدیُّ سمح بالمال(۲)،

بخشنده ای است که مال را به وفور می بخشد.

امام رضا علیه السلام : یکون... أسخی الناس(۳)،

با سخاوت ترین مردمان است.

- موضع گیری در برابر بدعت ها

لا یدع بدعه إلاّ أزالها(۴)،

بدعتی نمی ماند جز آنکه از بین می برد.

- نصیحت و خیرخواهی

الولیّ الناصح(۵)

- صبر و بردباری

علیه... صبرُ ایّوب(۶)

وظایف اجتماعی

این وظایف در دو بخش قابل بررسی است:

الف - وظایف مردمی ب - وظایف حاکمیت

الف - وظایف مردمی عبارتند از:

۱- منتخب الاثر، ص ۳۱۰.

۲- ال ملاحم و الفتن، ۱۳۷.

۳- الزام الناصب، ص ۹.

۴- الزام الناصب، ص ۲۳۳.

۵- زیارت حضرت صاحب الامر علیه السلام .

۶- امام صادق علیه السلام، عیون اخبار الرضا، ج ۱، ص ۳۶.

۱- دفاع و حمایت از حرکت هایی که در جهت اهداف حضرت باشد مثل انقلاب اسلامی ایران

۲- تکریم و بزرگداشت نام و یاد حضرت از راههای:

- قرار دادن موقوفات

- برقراری مجالس بزرگداشت (جشن ها، دعای ندبه،...)

- شرکت در مجالس بزرگداشت

ب – وظایف نهادهای حکومتی:

۱- بسط فرهنگ مهدویت، از طریق راه کارهای مناسب در:

- جهان (مسلمین و غیر مسلمین)

- ایران

۲- تئوریزه کردن فرهنگ مهدویت: از آن جایی که امروزه تئوریهای مختلفی در مورد پایان تاریخ مطرح است و تنور بحث «جهانی شدن» داغ می باشد، بایستی حکومت جهانی امام زمان علیه السلام را با عنوان بهترین تئوری و کارآمدترین گزینه برای پایان تاریخ، به جهانیان معرفی کرد.

۳- ارائه الگوهای مناسب از حکومت دینی به جهانیان، تا اینکه در پرتو آن، جامعه جهانی به حکومت مهدوی علاقه مند شده و مهیّای آن گردد.

۴- فراهم ساختن زمینه های مردمی برای ظهور حضرت «فیوطّئون للمهدی سلطانه»

۵- شناسایی اهداف حکومت جهانی (مانند: عدالت، بسط معنویت، امنیت، رفاه،...) و تلاش در بدست آوردن راه کارهای مناسب برای نزدیک شدن به آن اهداف.

ص:۴۵

۶- نیروسازی

کـارگری منتظر واقعی است که به این نیت تلاـش و کـار می کنـد که جامعه ای با پایه های قوی اقتصادی و در خور حکومت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف بسازد.

معلم و اسـتادی منتظر واقعی است که به این نیت درس بدهـد که شـاگردانی تربیت کنـد تا بازوان پرتوانی در حکومت جهانی باشند.

دانش آموزی، منتظر واقعی است که درس بخواند تا در عصر ظهور بتواند باری از دوش حضرت بردارد.

پدر و مادری، منتظر واقعی است که فرزندان خود را به گونه ای تربیت کند که در خدمت اهداف حضرت باشند.

دانشجویی منتظر واقعی است که فرا گرفتن تخصص خود را برای حکومت جهانی و تحمل مسئولیتی در آن جایگاه، قرار دهد.

روحانی ای منتظر واقعی است که در مواعظ خود، مردم را تشنه و مهیای برقراری حکومت جهانی نماید.

چنانچه مردم از اولین روزهای سیاه غیبت با حال تباه خود آشنا می شدند، عصر ظلمت اینگونه طولانی نمی شد.

همه مردم، بالاـخص کسـانی که دارای وظیفه بیـان این گونه مسائـل بوده انـد و از گفتن آن غفلت یا تغافل ورزیـده انـد، باید سخت غمگین و شرمسار باشند. چرا ما به وظیفه های دوران غیبت عمل نمی کنیم؟

پاسخ این سؤال آن است که ما به عصر غیبت خو گرفته ایم و به تیرگی ها و تاریکی ها عادت نموده ایم.

اعتیاد و خو گرفتن انسان به هر چیزی، مانند

مسئله فطرت و طبیعت انسان را به سوی آن جذب می کند، به طوری که گویی اراده و اختیار را از او گرفته است.

این قدرت را خدا به انسان داده تا با خو گرفتن به خوبی ها بدون زحمت به سوی آنها جذب شوند و از بدی ها کناره گیرند.

لذا امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود: العاده طبع ثان.

اعتیادهای اجتماعی، قدرتی بسیار بیشتر از اعتیادهای فردی دارند، یکی از عادت های شوم اجتماعی، خو گرفتن به وضع موجود است.

در حالیکه اگر کسی بتواند عادت های اشتباه را کنار زده و خود را به خصلت های ارزنده انسانی زینت دهد، به بهترین مقامات عالی دست می یابد.

حضرت علی علیه السلام : بغلبه العادات الوصول الی أشرف المقامات.

ترک اعتیاد اجتماعی و رها شدن از قید و بند غفلت از ظهور حضرت انسان را به برترین مقامات می رساند و در پرتو انتظار ظهور، نه تنها از قید و بند غفلت از آن حضرت رها می شود، بلکه غیبت برای او به منزله مشاهده، می شود:

امام سجاد علیه السلام : یا أبا خالد! إنّ اهل زمان غیبته، القائلون بإمامته، المنتظرین لظهوره افضل اهل کلّ زمان، لأن اللّه تعالی ذکره أعطاهم من العقول والأفهام والمعرفه ما صارت به الغیبه عندهم بمنزله المشاهده و جعلهم فی ذلک الزمان بمنزله المجاهدین بین یدی رسول اللّه صلی الله علیه و آله و سلم بالسیف،

ص:۴۷

اولئک المخلصون حقّاً و شیعتنا صدقاً والدعاه الی دین اللّه سرّاً و جهراً.

ای ابا خالد همانا اهل دوران غیبت او، که قائل به امامت او و منتظر ظهور اویند، از اهل هر زمانی برترند، چرا که خداوند متعال، عقل و درک و معرفتی به آنان داده است که غیبت در نزد آنان چون مشاهده است. خداوند آنان را چون مجاهدین کنار رسول خدا قرار داده. آنها مخلصان حقیقی و شیعیان واقعی اند و دعوت گران سرّی و آشکارا به دین خدایند.

و قال علیه السلام : انتظار الفرج من أعظم الفرج.

برترین گشایش انتظار فرج است.

ص:۴۸

اندیشه مهدویت و آسیب ها (محمدصابر جعفری)

اشاره

هر امر مهم و خطیر به نسبت اهمیتش در معرض خطرات و آسیب هایی است. مقوله مهم مهدویت با اثرات بسیار حیاتبخش و بهجت زا که کمترین نتیجه آن امید به آینده و سر فرود نیاوردن در مقابل حوادث، ظلم و ستم و سختی هاست، نیز از این قاعده مستثنی نیست.

هدف این نوشتار، بررسی اجمالی برخی آسیب ها با تبیین آثار و خاستگاه، سپس راه مبارزه و درمان آنهاست.

۱. برداشت های انحرافی از انتظار فرج

برخی انتظار را صرفاً یک حالت روانی و منفعلانه می پندارند و نهایت وظیفه خویش را دعا برای فرج یا امر به معروف ونهی از منکرهای جزیی می دانند، نه بیشتر. رکود و سستی، بی تفاوتی و بی توجهی به شرایط زمان و جامعه خود، سرتسلیم فرود آوردن در مقابل بدی ها و ستم ها و بازیچه سیاست بازان و منحرفان گشتن و مقابله با هر حرکت اصلاحی و قیام ... برخی از نتایج این دیدگاه است.

ص:۴۹

۲. افراط و تفریط در ارائه چهره مهر و قهر از حضرت

برخی امام را چهره خشونت آفرین تصویر کرده اند و به دلیل عدم نگاه جامع به دین، بدون بررسی سندی و دلالی، به شنیده ها و توهّمات خود بسنده می کنند.

گروهی دیگر امام را صرفاً شخصیتی تصور کرده اند که گویا هیچ مبارزه و جهادی ندارند، همه امور به معجزه حل می گردد. این برداشتها، هر دو به وادی افراط و تفریط گراییده اند.

امام مطابق روایات و سیره سلف صالح خویش؛ پدری است مهربان و از مادر مهربان تر «یکون ... اشفق علیهم من آبائهم و امهاتهم و .... »(۱).

اما این مهربانی ولی خدا، چون مهر خدا، از حکمت او سرچشمه گرفته است. چون طبیبی حاذق که تیغ جراحی او از مهر و محبت اوست و پس از به کار بردن انواع مداواهاست.

۳. طرح مباحث غیر ضروری

برخی با طرح مباحث غیر مفید یا کم ثمر، چون ازدواج، مسکن، فرزندان و ... اذهان افراد را از وظایف اصلی خویش نسبت به امام و زمینه سازی فردی و اجتماعی برای ظهور باز می دارند.

البته این سؤالات پاسخ مناسب خود را می طلبند. ولی از آنجا که لازمه غیبت اخفا است، با توجه به روایات به ضرس قاطع نمی توان نظریه ای را مطرح ساخت اما عده ای همّ خویش را این امور قرار داده و از مسایل واقعی و اصلی غافل می مانند.

۱- صدوق، من لایحضره الفقیه، ج ۴، ص ۴۱۸.

۴. تعجیل، شتابزدگی

شتابزدگی آفت دیگری است که دامن برخی را گرفته است. گرچه نزدیک شمردن ظهور و مهیای ظهور بودن و کوشش برای زمینه سازی ظهور، بسیار مفید و پرثمر است. لیکن نبایستی شتابزده بود. شتابزدگی برگرفته از عدم درک حکمت و مصلحت خداست و گاه موجب یأس و ناامیدی یا رویکرد به شیادان و مدعیان دروغین می گردد.

۵. توقیت

تعیین وقت ظهور مسأله ای است که در روایات ما تصریح شده است که هر کس زمانی برای ظهور تعیین کند؛ دروغگو است وبایستی تکذیب گردد. امام باقر علیه السلام در روایتی سه بار فرمودند:

کذب الوقاتون؛ کذب الوقاتون؛ کذب الوقاتون

البته امید به نزدیکی ظهور و تهیؤ برای آن امری مطلوب است اما تعیین ظهور توسط هر کسی که باشد، بایستی تکذیب گردد.

تذکر:گاه مطالبی به برخی علماء نسبت می دهند که با کمی بررسی مشخص می گردد؛ مسأله چنین نبوده است و این استناد، استنادی صحیح نبوده یا سخن آن عزیز مورد تحریف قرار گرفته است.

۶. تطبیق

عده ای بدون قدرت تشخیص روایات صحیح و سقیم از هم و صرفاً بر اساس توهّمات و بافته های ذهنی خویش یا یافته های خود از طریق ریاضتهای غیر مشروع گمانه هایی می زنند و هر از چند گاه، علامتی را بر شخص یا اشخاصی منطبق می سازند،

ص:۵۱

در نتیجه با عدم تحقق ظهور در آن دوره، باعث یأس و ناامیدی وحتی استهزاء و تکذیب باور مهدویت می گردد.

۷. ملاقات گرایی

برخی تمام همّ خویش را در دیدار امام خلاصه کرده اند. اینان به دیگران نیز این گونه القاء می کنند، گویا هیچ وظیفه ای جز دیـدار امـام ندارنـد. غافـل از این که آنچه مهم است؛ توجه و عنـایت امام است. خیلی ها امام زمان خویش را دیدنـد و بر امام شمشـیر کشـیدند. تذکر دیگر این که گرچه عده ای زیادی در طول تاریخ خدمت امام رسـیده اند. ولی فراموش نکنیم دوران، دوران غیبت است وقرار نیست همه به خـدمت امام برسـند. بنابراین تأکیـد زیاد بر دیـدار وملاک محبوبیت و معنویت را دیدار امام قرار دادن، باعث یأس و ناامیدی (در اثر عدم دیدار) و تکذیب باور مهدویت است.

دیدار امر مطلوبی است: اما آنچه مهم است و ویژگی منتظران امام است، انجام وظایفی است که برای او رقم زده اند.

۸. مدعیان دروغین مهدویت، نیابت خاصه و عامه

همیشه کسانی بوده انـد که در مقابل گوهر ناب، بدل آن را ارائه داده اند. در مقابل پیامبران، مدعیان دروغین پیامبری، قد علم کرده انـد. در بحث مهدویت نیز همیشه چنین بوده است. مخصوصاً با دست و حمایت دسـیسه بازان وسـیاست بازان، فرقه های متفـاوتی چون بهـائیت و ... رخ نشـان داده انـد و مردمان بی بصـیرت را به وادی گمراهی کشانـده انـد. مـدعیان نیابت خاصه؛ ارتباط ویژه با امام، وکالت،

پیام آوردن از امام و پیام نزد امام بردن، نیز به دلایل سیاسی یا هوی و هوس و حتی مشکلات روحی و روانی هر از چندگاه سر بر می آورند. و درآخر، عده ای برخلاف تأکیدات روایات و استدلال عقلی که بایستی در دروان غیبت به کار شناسان و فقها مراجعه نمود و از ایشان مدد گرفت؛ در مقابل راه دین؛ بیراهه ها را درقالب دراویش و ... با طرح ریاضتها و سیر و سلوک های که در دین نیامده و بلکه برخلاف سنت پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلم، ائمه اطهار علیهم السلام است، به ابتهاج ها و لـذّت های روحی دیگران را می خوانند، وخود را به عنوان جانشینان وحی قلمداد می نمایند و افراد را از وظایف اصلی باز می دارند و .... .

راه مبارزه و درمان:

۱. مهمترین و اصلی ترین راه مبارزه؛ حساسیت علماء، واندیشمندان به ورود خرافات وآسیب ها و مبارزه جدی و به موقع و مؤثر با این آسیب هاست.

۲. علم و بصیرت در حوزه دین؛ آشنایی با دین و راه و سیره اهل بیت علیهم السلام از بسیاری از این انحرافات انسان را بیمه می سازد.

۳. علم و بصیرت در حوزه سیاست؛ دشمن شناسی و با خبری از آنچه در عرصه سیاست و جامعه رخ می نماید. دیدن دست پنهان استکبار و سیاست بازان برای ترزیق روحیه خمودی و رکود و بی تفاوتی و ایجاد فرقه ها و گروهها برای تشتت و انحراف جامعه دینی.(۱)

ص:۵۳

۱- برای اطلاع بیشتر، ر. ک : محمدصابر جعفری، اندیشه مهدویت و آسیب ها، فصلنامه انتظار، شماره پانزدهم، بهار ۱۳۸۴.

پرسش و پاسخ

اشاره

ملاقات، جزیره خضرا، طول عمر

یک. ملاقات (سید جعفر موسوی نسب)

پرسش. آیا می توان امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف را در زمان غیبت مشاهده کرد؟ چرا حدیث مستندی از ائمه علیهم السلام نداریم که بیان کند امام علیه السلام را می توان در زمان غیبت دید؟ آیا دیدن امام علیه السلام منافاتی با توقیع شیخ مفید(ره) ندارد که امام علیه السلام در آن فرموده است: «الا فمن ادعی المشاهده... فهو کذاب مفتر»؟

پاسخ. در جواب باید گفت: بله، می توان در زمان غیبت، آن حضرت را دید. در این زمینه توجّه به دو نکته بایسته است:

۱. بر اساس عقیده شیعه - که از قرآن و روایات گرفته شده - همیشه باید امام و حجت خدا، با بدن عنصری و مادی، بر روی کره خاکی موجود باشد.(۱) با چنین فرضی، دیدن امام علیه السلام امری طبیعی خواهد بود.

۲. روایاتی داریم که حضرت در بین مردم تردّد می کند، در بازارشان راه می رود و بر فرش های آنان گام می نهد.(۲)

بر این اساس مشاهده آن حضرت امری غیر

ص:۵۴

۱- کافی، ج ۱، ص ۱۷۸.

۲- نعمانی، الغیبه، ص ۱۶۱.

عادی نخواهد بود. بله، چون حضرت ناگزیر به غیبت بودند، باید از انظار مردم مخفی می شدند. این خفا می تواند به دو گونه باشد:

۱. خفای شخصیت؛ یعنی، حضرت دیده می شوند؛ ولی شناخته نمی شوند. طبق این بیان، «رؤیت» امری طبیعی است که اتفاق افتاده و می افتد؛ ولی بیننده حضرت را نمی شناسد.

۲. خفای شخص؛ یعنی، وجود مقدس حضرت دیده نمی شود و بدن شریف ایشان نیز از دیدگان پنهان است. طبق این عقیده نیز دیدن حضرت امری نـاممکن نیست؛ زیرا چه بسا بر اساس مصالحی، کسانی موفق به دیـدن حضـرت مشـرّف بشونـد، ولی ایشان را نشناسند یا حتی در موارد نادری آن بزرگوار را بشناسند. به خصوص در زمینه «حج» روایت داریم که آن حضرت در موسم حج حاضر می شوند و مردم ایشان را می بینند، ولی نمی شناسند.(۱)

بنابراین امام زمان علیه السلام را می توان دید. این سخنی است که بسیاری از علمای متقدّم، متأخّر و معاصر آن را پذیرفته اند. خاطرات نقل شده از سوی بزرگان - که وثاقت و دیانت آنان ثابت است - نیز مؤید این مطلب است.

در دوران غیبت، دیدار و ملاقات از حالت طبیعی و عادی خارج می شود. گاهی دیدار همراه با عدم شناخت حضرت است و گاهی برای عده ای خاص و بر اساس مصالح، همراه با شناخت است.

در رابطه با توقیع گفتنی است:

یکم. این توقیع برای آخرین سفیر خاص، جناب

ص:۵۵

۱- کمال الدین، ج ۲، ص ۴۴۴.

علی بن محمد سمری صادر شده است؛ نه برای شیخ مفید.(۱)

دوّم. با توجه به روایاتی که در رابطه با رؤیت وجود دارد، باید این دو دسته روایات را با هم سنجید و پیام صحیح آنها را دریافت. در مقام مقایسه و جمع روایات می توان چنین گفت:

توقیع در مقام بیان نفی نیابت و سفارت خاص کسی است که از جانب حضرت می باشد؛ زیرا در متن «توقیع» از لفظ مشاهده استفاده شده و این لفظ برای رؤیت همراه با شناخت به کار می رود. علاوه بر اینکه این توقیع در آخرین روزهای عمر نایب چهارم صادر شده است و پس از ایشان، دیگر کسی به عنوان نایب خاص از طرف حضرت معرفی نشد.

با توجه به این دو نکته می توان دریافت که حضرت در این توقیع شریف می فرماید: اگر کسی ادعا کند که من با امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف رابطه دارم ایشان را مشاهده می کنم و از طرف ایشان دارای پیام برای شما هستم، دروغگو است.

آنچه این برداشت را تأیید می کند، دو نکته است:

۱. در ادامه توقیع حضرت به دو کلمه تکیه می کند: کذّاب و مفتری (دروغگو و افترا زننده).اگر کسی حضرت را نبیند و بگوید دیده ام، «کذاب» و دروغگو است. در اینجا «واژه افترا» بی معنا است؛ افترا در جایی است که چیزی را به دروغ به حضرت نسبت دهد. بنابراین می توان از «توقیع» چنین استفاده کرد که هر کس ادعای نیابت و پیام رسانی داشته باشد، هم دروغگو بوده و هم افترا بسته است.

ص:۵۶

۱- طوسی، الغیبه، ص ۳۹۵، ح ۳۶۵.

۲. «رؤیت» حضرت در دوران غیبت صغرا (دوران نوّاب خاص) نیز صورت نمی گرفته و افراد حضرت را نمی دیدند. پس معنا ندارد که حضرت به چهارمین نایب خاص، فقط در رابطه با عدم رؤیت سخن جدیدی مطرح کند، بلکه این سخن حضرت چیزی فراتر از صرفِ دیدن را بیان می کند.

از آنچه مطرح شد، می توان به خوبی دریافت که رؤیت حضرت حجّت علیه السلام امری ممکن است.

اما در ورای این سخنان، باید توجه داشت که نباید مسأله رؤیت و ملاقات امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف را به گونه ای مطرح کرد که گویا حضرت را هر کسی، هر وقت بخواهد، می تواند ببیند؛ و نیز نباید سخن هر کسی را که ادعای ملاقات می کند، پذیرفت. باید موضع گیری و حسّاسیّت خاصی در این مورد داشت؛ زیرا عده ای سودجو و فرصت طلب، از مقدسات و احساسات پاک مردم سوء استفاده می کنند و با بیان اینکه من با امام علیه السلام رابطه دارم و... انحرافات زیادی در جامعه ایجاد و مردم را از مسیر صحیح منحرف می کنند.

دو. جزیره خضرا (سید جعفر موسوی نسب)

پرسش. آیا داستان جزیره خضرا واقعیت دارد یا خیر؟

پاسخ. آنچه در اینجا به دنبال آن هستیم، ارائه پاسخی مختصر، صریح و بی پرده، همراه با واقع گرایی، در رابطه با این داستان است.

ابتدا به اسباب پیدایش این داستان و اینکه از چه زمانی و از سوی چه کسانی به ما رسیده است، می پردازیم. سپس به نقد و بررسی صحّت و عدم صحّت آن روی می آوریم.

ص:۵۷

بررسی منابع داستان جزیره خضرا

اصل این قضیه به دو حکایت - که از دو شخص نقل شده است - باز می گردد:

حکایت اول

کمال الدین احمد بن محمد بن یحیی انباری آن را در سال ۵۴۳ هـ.ق (حدود ۹۰۰ سال قبل) نقل کرده است:

وی می گوید: در شبی که مصادف با ماه رمضان بود، مهمان وزیری به نام یحیی بن هبیره بودم. در آن ضیافت در کنار وزیر، مردی نشسته بود که سخت مورد احترام وی قرار داشت.

آن مرد گفت: با جمعی همراه پدرم به قصد تجارت به دریا رفتم. سرنوشت ما را به جزایر سرسبزی برد که در آنجا وفور نعمت بود. از ناخدا نام آنجا را جویا شدم، اظهار بی اطلاعی کرد. از مردم آن منطقه پرسیدم؛ گفتند: نام این شهر «مبارکه» است و مرکز اینجا «ظاهره» و حاکم آن «طاهر» نام دارد. ما خواستیم مشغول تجارت شویم، لازم بود که مالیات خود را بپردازیم. سؤال کردیم: به چه شخصی پرداخت کنیم، نایب سلطان به ما معرفی شد. خدمت او رسیدیم، او از عقاید ما سؤال کرد، خود را معرفی نمودیم. نایب گفت: یهودی و نصرانی جزیه بدهند و از مسلمانان سؤالاتی کرد و فرمود: تمام اموال آنان مصادره گردد. از شهر «مبارکه» به «ظاهره» رفتیم و خدمت سلطان رسیدیم. بعد از هشت روز به شهر «رائقه» سفر کردیم و سپس به شهر «ظلوم» و از آنجا به شهر دیگری به نام «عناطیس» رفتیم. تمام این شهرها شیعه نشین و سرشار از نعمت های الهی

بود و امیر هر کـدام، از فرزنـدان امام زمان علیه السـلام بودنـد. ما یک سال توقف داشتیم که امام زمان علیه السلام را ملاقات کنیم؛ ولی میسّر نشد. از جمع ما فقط دو نفر جهت ملاقات حضرت ماندند و بقیه برگشتیم.(۱)

حکایت دوم

علی بن فاضل مازندرانی آن را در سال ۶۹۹ هـ .ق (۷۰۰ سال پیش) نقل کرده است.

وی می گویـد: در یکی از قریه هـای انـدلس بودم که بـا کـاروانی برخورد کردم. آنـان گفتنـد: مـا اهل منطقه ای در نزدیکی جزایر شیعیان هستیم. وقتی نام جزایر شیعیان را شنیدم، مشتاق سفر به آنجا شدم. سفر را آغاز نمودم تا به آنجا رسیدم. در آنجا بیان شد که ارزاق این جزیره از «جزیره خضرا» - که متعلق به امام زمان و اولاد آن حضرت است – می رسد.

منتظر شـدم تـاکشتی های ارزاق وارد شـد. پیرمرد خوش سـیمایی همراه آنان بود که مرا می شـناخت. با او همسـفر شـدم تا به مقصود خود برسم. در مسیر خود آب های سـفیدی را مشاهـده کردم که آن پیرمرد گفت: این آب ها جزیره خضـرا را احاطه نموده است و مانع می شود که دشـمن وارد جزیره گردد. از آنجا که گذشتیم، چشـمم به هفت قلعه استوار با دیوارهای محکم و برج هـای به آسـمان کشـیده شـده خورد. از آنهـا که گـذشتیم، وارد جزیره خضـرا شـدیم. در روز جمعه ای در نمـاز جمعه شرکت کردم و نماز جمعه را با سـید شـمس الدین ادا نمودم. بعد از نماز از سـیّد شمس الدین پرسیدم: آیا امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف در مسجد حاضر

۱- بحارالانوار، ج ۵۳، ص ۲۱۳.

بودند، گفت: نه، ولی من نایب خاص آن حضرت می باشم.

از او پرسیدم: آیا شما امام را مشاهده کرده ای؟ گفت: نه.

با سیّد شمس به خارج آن شهر رفتم، مردی خوش سیما را مشاهده کردم. از سیّد پرسیدم: این مرد کیست؟ جواب داد: او همراه یک نفر دیگر خادمان قبّه هستند و کوهی را به من نشان داد و گفت: قبّه در آنجا است. من هر صبح جمعه می روم آنجا و امام را زیارت می کنم. تو نیز بیا و امام را زیارت کن. رفتم به سمت قبّه و از خادمان آنجا پرسیدم: آیا می شود امام را اینجا مشاهده کرد؟ گفتند: هرگز دیدن امام ممکن نیست!

بعد از سیّد شمس پرسیدم: چرا بعضی آیات قرآن با هم مرتبط نیستند؟ گفت: قرآن بر هفت حرف نازل شده است و قرآنی که عمر و ابوبکر تنظیم نمودند، بعضی از آیات را حذف کردند؛ لذا برخی آیات با هم مرتبط نیستند.

روز جمعه ای در مسجد بودم، از بیرون مسجد سر و صدایی شنیدم. از سیّد شمس پرسیدم: این سر و صدا چیست؟ گفت: اینها سیصد نفر از یاران امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف هستند و منتظر فرج آن حضرت می باشند. از اینها سیزده نفر هنوز باقی مانده است که یاران حضرت کامل شوند.

بعد پرسیدم: اساتید ما قایل اند روایاتی داریم که هر کس در غیبت امام علیه السلام، ادعای مشاهده آن حضرت را داشته باشد، تکذیبش کنید! سیّد شمس گفت: این مربوط به دوران بنی عباس است. بعد از او پرسیدم: آیا می شود امام را در غیبت دید؟ گفت: نه. گفتم: من

از مخلصـین آقا هستم. گفت: تو دو مرتبه آن حضرت را دیده ای. بعد از خمس پرسیدم، سید شمس گفت: حضرت خمس را بر شیعیانش مباح نموده است و پرداخت آن واجب نیست.

سپس سید شمس به من دستور داد که به وطن برگردم. مرا با همان کشتی که وارد جزیره خضرا شده بودم، برگرداندند.(۱)

نکات مشترک دو حکایت

۱. محل سکونت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف و فرزندان آن حضرت در جزیره ای میان دریا قرار دارد.

۲. امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف اکنون دارای همسر و فرزند می باشند.

۳. جزیره ای که امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف در آن زندگی می کند، بسیار خوش آب و هوا و سرسبز است و در نقاط دیگر دنیا نظیر ندارد.

۴. در آن جزیره، می توان امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف را مشاهده کرد.

۵. نظم اجتماعی، رفاه و کیفیت سلوک مردم در آن جزایر بسیار عالی است.

۶. ناقلان هر دو داستان (انباری و فاضل مازندرانی)، دو شخص مجهول می باشند.

نظریات راجع به این دو حکایت:

۱. گروهی اندک بر این عقیده اند که این داستان واقعی است.

۲. برخی از کسانی که اصل داستان را پذیرفته اند،

۱- بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۱۵۹.

آن را با «مثلث برمودا» تطبیق داده اند.(۱)

۳. پژوهشگران سترگی چون شیخ جعفر کاشف الغطا، آقا بزرگ تهرانی، علامه شوشتری، علامه جعفر مرتضی عاملی، محمّد باقر بهبودی و... بر این عقیده اند که داستان «جزیره خضرا» واقعیت ندارد و بر دو حکایتی که اصل داستان را پایه گذاری کرده اند، اشکالات متعدّد سندی، تاریخی و متنی وارد نموده. و آن دو نقل را کاملاً از درجه اعتبار ساقط کرده اند.

اینک به اختصار، به ذکر برخی اشکالاتی که به هر یک از این دو حکایت وارد است، به صورت مجزّا می پردازیم:

یک. حکایت علی بن فاضل مازندرانی

اشکالات سندی:

۱-۱. مرحوم علامه مجلسی رحمه الله در کتاب بحارالانوار تصریح کرده که این حکایت را در کتاب های معتبر نیافته است و به همین علّت آن را به صورت مستقل در یک باب جداگانه نقل کرده است.(۲)

۱-۲. هیچ یک از علما و بزرگان معاصر علی بن فاضل مازندرانی، همچون علامه حلّی رحمه الله، و ابن داودرحمه الله(۳) اسمی از او و داستانش به میان نیاورده اند. این قضیه از چند حال خارج نیست:

۱- ناجی نجار، جزیره خضرا و تحقیقی پیرامون مثلث برمودا؛ سید جعفر رفیعی، جزیره خضرا.
۲- بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۱۶۹.
۳- وی صاحب کتاب رجالی، معروف به رجال ابن داود است، که در سال ۷۰۷ هجری قمری از تألیف کتاب رجالی خود فارغ شده است. (به نقل از جزیره خضرا، افسانه یا واقعیت، ترجمه طریقه دار).

یا معاصـران وی داسـتان او را دروغ و باطل تلقی کرده اند؛ یا اصـلاً چنین داستانی را نشنیده اند و یا اینکه این داستان در زمان های بعد از آنان ساخته شده است.

۳. در میان منابع موجود، قـدیمی ترین مأخذی که برای این داسـتان به چشم می خورد، کتاب مجالس المؤمنین اثر قاضـی نورُ الله شوشتری است. او در سـال ۱۰۱۹ ه_ .ق به شـهادت رسـیده است؛ در حالی که داستان جزیره خضرا مربوط به سال ۶۹۹ ه_ .ق است.(۱)

بر ایـن روایـت از نظر سـندی اشـکالاتی دیگری نیز وارد است که علاـقه منـدان می تواننـد به منـابعی که در پایـان معرفی می گردد، مراجعه کنند.

۲. اشکالات متنی:

در داسـتان علی بن فاضل به مطالبی اشاره شده که با بسیاری از مسلّمات دینی سازگاری ندارد و روایات زیادی بر خلاف آن مطالب وجود دارد که به برخی از آنها اشاره می شود:

۱-۲. در متن روایت آمـده است: فاضل مازندرانی از شخصـی به نام سـید شـمس الدین می پرسد: چرا میان برخی آیات قرآن کریم، ارتباط منطقی وجود ندارد؟ سید شمس الدین پاسخ می دهد: این قرآنی است که خلیفه اول (ابوبکر) جمع آوری کرده و بعضـی آیات آن را حـذف نموده است؛ ولی قرآن امام علی علیه السـلام را قبول نکرد! به همین جهت بعضـی از آیات با هم سازگاری ندارند.

همان گونه که مشاهده می شود، اگر کسی این

۱- جعفر مرتضی عاملی، جزیره خضرا، افسانه یا واقعیت، ص ۱۹۰.

قسمت حکایت را قبول کند، قائل به تحریف قرآن شده است! این مطلب به اجماع شیعه و سنی و به موجب صریح آیه «انّا نحن نزلنا الذکر و انّا له لحافظون»،(۱) باطل و مردود است. از اینها گذشته، اهتمام و توجّه زیاد مسلمانان به نوشتن و حفظ قرآن و تعدد نسخه ها و شیوع آن در بین مسلمین، از زمان پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و زیر نظر مستقیم آن حضرت، تا حدی بود که تبدیل و تحریف آن، از امور محال و ممتنع به حساب می آید.(۲)

۲-۲. متن حکایت، مکان و محل سکونت آن حضرت را «جزیره خضرا» معرفی می کند. این مطلب بر خلاف بسیاری از روایات است که در ادامه به چند نمونه از آنها اشاره می شود:

الف. امام صادق علیه السلام می فرماید:

«کسی از مکان سکونت آن حضرت اطلاع ندارد؛ مگر خدمتکار آن حضرت».(۳)

ب. آن حضرت همچنین می فرماید:

«امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف در بین مردم به طور ناشناسی در همه جا حضور پیدا می کند؛ ولی مردم او را نمی شناسند؛ مگر آنکه حضرت، با اذن پروردگار، خود را به خواص معرفی فرماید»(۴)

۳-۲. در متن حکایت آمده است: جزیره خضرا دارای هفت حصار و از برج های محکم دفاعی برخوردار است تا دشمنان نتوانند وارد آن جزیره

۱- حجر، آیه ۹.

۲- در این رابطه کتاب حقایق هامه حول القرآن الکریم نوشته علّامه جعفر مرتضی، بحث های دقیقی دارد؛ که علاقه مندان می توانند به آن مراجعه کنند.

۳- بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۱۵۳.

۴- بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۱۵۴.

شوند. از طرفی قهرمان داستان «جزیره خضرا» قائل است که آن جزیره به وسیله آب های سفیدی - که در اطراف آن وجود دارد -، همراه با نیروی غیبی، محافظت می گردد.

همان گونه که مشاهده می شود، صدر و ذیل این گفتار، با هم سازگاری ندارد؛ زیرا جزیره ای که با نیروی غیبی و آب های سفید محافظت می گردد؛ دیگر چه نیازی به هفت حصار محکم و برج های آن چنانی دارد؟!

۴-۲. در متن حکایت از قول خادمان «قبّه» نقل شده است: رؤیت امام علیه السلام غیر ممکن است؛ ولی در گفت وگو با سید شمس الدین، او می گوید: هر مؤمن با اخلاص می تواند امام را ببیند، ولی او را نمی شناسد.

چگونه می توان بین غیر ممکن بودن رؤیت و دیدن مشروط جمع کرد؟!

۵-۲. در یک روز جمعه، راوی داستان سر و صدای زیادی از بیرون مسجد می شنود. از سیّد شمس الدین می پرسد: این سر و صدا چیست؟ او می گوید: اینها سیصد نفر از یاران امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف هستند و منتظر سیزده نفر دیگرند.

اگر این مطلب را بپذیریم، باید قائل به طولانی بودن عمر آن سیصد نفر و حیات آنان تا حال باشیم و بپذیریم که حیات آنها تا زمان ظهور حضرت ادامه دارد. البته هیچ دلیلی بر این مطلب نداریم و دلایل طول عمر فقط مربوط به حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف و برخی از پیامبران می باشد.

۶-۲. در متن داستان آمده است: خمس بر تمام شیعیان حلال است و پرداخت آن واجب نیست. این نظریه نیز قابل قبول نیست؛ چون خلاف نظر مشهور

فقهای اسلام است و دلیلی هم بر آن وجود ندارد.

۲-۷. متن داستان بر وجود همسر و اولاد برای حضرت دلالت می کند. این نظریه را بزرگانی، چون مفید، بیاضی و طبرسی نپذیرفته و روایاتی که اولاد را برای حضرت ثابت می کنند، از نظر سند رد کرده اند. همچنین روایاتی بر خلاف آن داریم که به چند نمونه اشاره می شود:

الف. علی بن حمزه به حضرت امام رضا علیه السلام عرض کرد: از پدران شما روایت است که هیچ امامی فوت نمی کند، تا اینکه فرزند خود را ببیند. حضرت امام رضا علیه السلام فرمود: آیا قید کرده اید که «غیر از قائم».(۱)

ب. حضرت امام رضا علیه السلام فرمود: امام صادق علیه السلام می فرماید: «هیچ امامی نیست، مگر اینکه پس از او فرزندی (جانشین) است؛ غیر از امامی که حسین بن علی علیه السلام بر او از قبر بیرون می آید. پس آن امام فرزند نخواهد داشت».(۲) جهت مطالعه بیشتر در این موضوع، می توان به کتاب های مفصل رجوع کرد.(۳)

بررسی تاریخ روایت علی بن فاضل

ناقل این حکایت مدّعی است که در سال ۶۹۹ ه‍ـ.ق خبر را از شخصی شنیده است و برای اطمینان خود به نزد علی بن فاضل رفته است تا بدون واسطه خبر را از او بشنود.

فرض می کنیم که این ملاقات صورت پذیرفته و فضل بن علی با علی بن فاضل ملاقات کرده است.

۱- اثبات الوصیه، ص ۲۰۱.

۲- طوسی، الغیبه، ص ۱۳۴ و ۱۳۵؛ طبری، دلائل الامامه، ص ۱۳۰ و ۱۳۱.

۳- جزیره خضرا افسانه یا واقعیت، (ترجمه طریقه دار).

بنابراین بایـد سـفر علی بن فاضل به انـدلس در حدود پایان قرن شـشم هـ.ق صورت گرفته باشد؛ چون واقعه مذکور در زمان تحصیل علی بن فاضل بوده است و او به طور معمول، با گذشت چندین سال، این واقعه را برای دیگران نقل نموده است.(۱)

حـال این سؤال مطرح است: چرا فضل بن علی پس از ملاقات، این حکایت را نقل نکرده و با فاصـله زمانی طولانی نقل نموده است؟! این خود می تواند بر اعتبار این حکایت لطمه وارد سازد.

دو. حکایت انباری

۱. اشکالات سندی

داسـتان انبـاری فاقـد هر گونه اسـتناد است؛ چون صـاحب کتـاب التعـازی(۲) آن را نقـل نکرده اسـت؛ بلکـه اسـتنساخ کننـده نامعلومی آن را در پایان کتاب التعازی افزوده است که از اساس معلوم نیست این خبر را از کجا و چه کسی شنیده است.

همچنین اشـخاص مـذکور در سـند، شـناخته شـده نیسـتند و در کتـاب های رجالی شـیعه، ذکری از آنان به میان نیامـده است. شخصی که ناقل خبر است، مجهول است. فقط بیان شده است که او شخصی مسیحی بوده است.(۳)

۱- فصلنامه انتظار، شماره ۲، ص ۱۰۹ «بررسی افسانه جزیره خضرا»، مجتبی کلباسی.
۲- این کتاب تألیف محمدبن علوی است که مرحوم آقا بزرگ تهرانی در الذریعه، ج۵، ص ۱۰۶ آورده است.
۳- برای بررسی بیشتر ر. ک : فصلنامه انتظار، ج ۴، ص ۱۶۵، «بررسی افسانه جزیره خضرا».

۲. اشکالات متنی

از متن حکایت این طور استفاده می گردد که یک تاجر مسیحی با تعدادی افراد یهودی و اهل سنت، به زیارت نایب حضرت صاحب الامر علیه السلام مشرّف می شوند.

چگونه ممکن است که صدها مسلمان شیعه و عالم با تقوا و عاشق امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف به چنین افتخاری نائل نشده اند؛ ولی این جماعت چنین سعادتی داشته اند.

نکته دیگری که قابل توجّه است، اینکه: در متن داستان از شهرهایی نام برده شده که در منابع جغرافیایی معتبر و قدیمی (مانند معجم البلدان) نامی از آنها برده نشده است. در حالی که در این دو منبع، اسامی روستاهای دور افتاده از قلم نیفتاده است؛ چگونه ممکن است که از جزیره با این عظمت ذکری نشده باشد؟

نکته آخر اینکه: در متن حکایت آمده است: فرزند امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف از یهود و نصارا جزیه گرفت؛ ولی اموال اهل سنت را مصادره کرد. باید از قهرمان داستان پرسید: این حکم با کدام سیره و سنّت مطابقت دارد؟

در پایانی گفتنی است که برخی از نویسندگان،(۱) تلاش دارند که جزیره خضرا را با مثلث برمودا(۲) تطبیق دهند؛ غافل از اینکه:

۱. وجود مثلث برمودا، بر فرض صحّت آن، نمی تواند دلیل بر صحّت داستان جزیره خضرا و

۱- ناجی نجار، جزیره خضرا و تحقیقی پیرامون مثلث برمودا.

۲- مثلث برمودا، از قدیمی ترین مستعمرات انگلستان است و رأس آن جزایر برمودا و قاعده آن ایالات متحده آمریکا و اضلاع آن کشورهای کوبا، هائیتی، دومینیکن و جامائیکا می باشد. (فصلنامه انتظار، شماره ۳).

وجود آن باشد.

۲. در حکـایت جزیره خضـرا بیـان شـده بود که کشتی های دشـمنان امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشـریف وقتی داخل آب های سـفید اطراف جزیره شونـد، نابود می گردنـد؛ ولی عدّه زیادی به مثلث برمودا رفته و به سـلامت باز گشـته اند و تنها عدّه اندکی دچار مشکل شده اند.

۳. جزیره خضـرا ــ بنا بر قراینی که در داستان نقل شـده ــ در دریای مدیترانه واقع است؛ ولی مثلث برمودا در اقیانوس اطلس است.

۴. اتفـاق هـای مثلث برمودا، ساخته رسانه های غربی و افسانه سازان است و مطالبی از قبیل اینکه هر کسـی به آنجا وارد شود، از بین خواهـد رفت و اینکه عـدّه زیـادی رفته انـد و بـاز نگشـته انـد؛ همه اینهـا بـا چهره واقعی امـام زمان عجل الله تعالی فرجه الشـریف ناسازگار است! بر فرض که چنین جزیره ای وجود داشته باشد، نمی توان آن را با امام زمان رئوف علیه السلام مرتبط دانست.

نتیجه

آنچه که وجـود جزیره خضـرا را ثـابت می کرد، دو حکـایت است که مورد نقـد و بررسـی قرار گرفت و ثـابت شـد که هر دو حکایت از لحاظ سندی، متنی و تاریخی دارای اشکالاتی است.(۱)

ص:۶۹

۱- علاقه مندان می توانند جهت مطالعه بیشتر به کتاب ها و منابع ذیل مراجعه کنند: الف. علامه شوشتری، سیّد جعفر مرتضـی عاملی، ابراهیم امینی، جزیره خضـرا، افسانه یا واقعیت، ترجمه: ابوالفضل طریقه دار. ب. غلامرضا نظری، جزیره خضرا، تحریفی در تاریخ شـیعه. ج. سـید جعفر مرتضی عاملی، جزیره خضرا، در ترازوی نقد، ترجمه: سپهری. د. فصلنامه انتظار،«بررسی افسانه جزیره خضرا»، مجتبی کلباسی، شماره های ۱، ۲، ۳ و ۴.

سه. طول عمر(دکتر محمد تقی آیت اللهی)

پرسش. آیا به لحاظ علمی امکان طول عمر انسانی تا این اندازه هست یا نه؟

پاسخ. گرچه پاسخ به این سؤال به تفصیل زیادی نیاز دارد و از جنبه های مختلف قابل بررسی است؛ لکن با توجه به چند علم جدید - که اساس پژوهش های علمی را در علوم بهداشتی و پزشکی تشکیل می دهد - به اختصار به پاسخ این سؤال می پردازیم. البته این پاسخ صرفاً طرح موضوع است و نیاز به مدل سازی و محاسبات بیشتر و فرآیند پژوهشی جامع تری دارد که نویسنده آن را در اولویت پژوهشی خود قرار داده و به طرح و نقد آن در محافل علمی تخصصی خواهد پرداخت تا به پاسخ جامع تر و عمومی تر آنها دست یابد.

۱. دانش اپیدمیولوژی و آمار زیستی با هم بنیاد کمّی را در پژوهش های بهداشتی و پزشکی تشکیل می دهند. اپیدمیولوژی به صورت های گوناگون تعریف شده است(۱) و(۲)؛ ولی در تمام تعاریف به عنوان مؤلفه های اساسی جمع آوری و استفاده از داده های جمعیتی و یا گروهی را در بر گرفته است. محدوده اپیدمیولوژی هم مشاهدات و هم آزمایش ها را در بر می گیرد. اصول پژوهش های اپیدمیولوژی تنها به اپیدمیولوژی محدود نمی شود؛ بلکه در واقع سایر شعبه های دانش که به سلامت و رفاه انسان مربوط می گردد - از جمله، پژوهش خدمات بهداشتی، روان شناسی، جامعه شناسی و مردم شناسی - را شامل می شود.

ص:۷۰

۱- Gordis L(۱۹۹۶). Epidemiology. W.B.Savnders, Philadegphia.

۲- Last Jm (۱۹۹۵). A dictionary of Epidemiology. oxford University Press/New York.

بخشـی از ایـن دو علـم به «تحلیـل بقـا» اختصـاص دارد. این نظم علمی تـاریخچه ای نسـبتاً طولاـنی دارد که سوابـق آن به قرن هفـدهم میلاـدی بر می گردد. این علم توزیع زمان های زنـدگی را مطالعه می کنـد. به عبارت دیگر، در این علم زمان از یک پیشامـد تا خاتمه آن بررسـی می شود. حال اگر این پیشامـد تولـد باشـد، خاتمه آن مرگ به حساب می آیـد و طول این مدت (عمر) موضـــوع مطـــالعه قرار می گیرد. از نظر ریاضـــی، توزیـــع بقـــا بـــه صـــورت Silt)=exp(-Ailt) کـــه در آن Ai(t)=Sotai(v)du(انتگرال خطر در فاصـله (t/۰) می باشـد - ارائه می شود. به عبـارت تفسیری، احتمـال حیـات تـا زمان مشخصـی از فرمول مـذکور به دست می آیـد که تـابع نمایه ای دارد و همیشه این احتمال مثبت است؛ یعنی، امکان زنـدگی تا زمـان و سـال خاصـی وجـود دارد. البتـه هر چـه عمر افزایش یابـد ایـن احتمـال کمـتر می شـود؛ امـا هرگز به صـفر مطلق نمی رسد(۱) و(۲) و محاسـبه پـذیر است. و می توان بـا محاسـبات علمی نشـان داد که احتمال بقای یک فرد تا مثلاً ۱۲۰۰ سالگی چقدر است و مشاهده نمود که چند تن تا این سن می توانند زندگی کنند.

۲. مفهوم امیـد زنـدگی یکی از مهم ترین شاخص هایی است که از جـدول عمر اسـتخراج می شود. این شاخص از معیارهای مهم «توسعه یافتگی» در جوامع مختلف به شمار می آید. امید زندگی در سن مشخص، متوسط تعداد سال هایی

1- Collet D (۱۹۹۴). Modelling Survfval Data in Medical Research. Chapman and Hall / London.

2- Hosmer Dw/Lemeshow S (۱۹۹۹). Applred Survival Analysis. Wiley/New York.

است که فردی با آن سن مشخص زندگی خواهد کرد. اگر میزان های مرگ و میر جدول عمر، در مورد او اعمال شود، امید زندگی با قدرت مرگ و میر یا تابع خطر مرگ تعیین می گردد و در محدوده کامل سنی به کار می رود. امید زندگی با مدرن گرایی جوامع، به طور چشم گیری افزایش یافته است و از جامعه های غیر صنعتی از چهل سال به سطح هشتاد سال و بیشتر در جوامع توسعه یافته رسیده است(۱) و (۲). این امکان هم وجود دارد که متوسط عمر از این سطح هم فراتر رود. مفهوم آن این است که در چنین جوامعی، عمرهای متجاوز از صد سال هم بسیار دیده می شود. امید زندگی به عنوان ابزاری نیرومند در رابطه با جداول عمر چند سطحی یا چند حالتی به کار می رود. بدین ترتیب، می توان باور کرد که با توسعه یافتگی و کاربرد دانش، در صحنه زندگی و پیشگیری از حوادث و گسترش علمی و آگاهی های بهداشتی و تغییرات بنیادی در محیط، بتوان به افزایش عمر انسان کمک کرد؛ چنان که شواهد و تجربیات علمی گواه بر آن است.

۳. با عنایت به این دو علم و نیز دانش جدید «جمعیت شناسی» - که جمعیت های انسانی را نسبت به اندازه، ساختار و دینامیسم آنها مطالعه می کند و فرآیند جمعیتی از دو جنبه اساسی شدت (کوانتم) و زمان (وقت) برخوردار است و این دو با

۱- Pormar MKB, Machin D(۱۹۹۵): Svrival Analysis: a Practical Approach. Wiley/Chichester.

۲- Olshansky Sj, Carnes BA(۱۹۹۴). Demoyraphic Perspectives on human Senescence, Popvlation and Development Review ۲۰/۵۷-۸۰.

روش های جدول عمر محاسبه می شوند(۱) ــ وجود عمری طولانی به درازی عمر حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف امکان پذیر است. اساساً انسان برای عمری طولانی آفریده شده که خود با رفتارهای غیربهداشتی عمر خود را کوتاه می کند. نمونه روشن این رفتار غیربهداشتی را در مورد مبتلایان به سیگار می توان مشاهده کرد. محاسبات نشان می دهد که کشیدن هر نخ سیگار به طور متوسط ۱۴/۵ دقیقه از عمر شخص می کاهد.

به علاوه پدیده دیگری وجود دارد که از آن می توان به «استعداد عمر» نام نهاد. بر این اساس استعداد عمر افراد متفاوت است. در عین حال، هر کس در استعداد خود، برای زندگی قدرت تحرک نیز دارد و پدیده عمر - گرچه دارای مهلتی است که از آن به اجل تعبیر می شود - اما این جنبه ایستا نبوده و پویا است و خدای بزرگ تدبیر عمر را در اختیار بشر قرار داده و تقدیر آن را در ذات اقدس خویش نهاده است.

امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف هم عالم کامل و هم عامل به قوانین و پدیده های الهی است و این دو در سایه تقدیر الهی زندگی فطری را پدید آورده و دیر زیستی و سالم زیستی را به همراه داشته است. به ویژه آن که او آزاده تمام نما است و توجّه به همین امر نشان می دهد که امید زندگی در دوران حاکمیت و ظهور آن حضرت، به حد اعلای خود می رسد و آن حضرت سن طبیعی خود را می گذرانند و از فضولات زندگی

۱- Timeus Im(۲۰۰۰): Demoyraphy. In Encyclopedia of Epidemiologic Methods. P۲۹۶-۳۰۰ .

به دورنـد و این نکته عامـل مهمی در دیر زیستی آن حضـرت بوده است. در عین حـال، این امر منافاتی با تسـلیم در برابر اراده الهی – که عمر طولانی برای حضرتش مقرر ساخته – ندارد.

چند سایت مهدویت:

WWW.Imammahdi-s.com

پایگاه اطلاع رسانی بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف و مرکز تخصصی مهدویت در بر دارنده جامع منابع مهدویت (بیش از ۳۳۰۰ عنوان کتاب و مقاله) اخبار مهدویت، میزگرد، آوای انتظار، مسابقه، فصلنامه علمی تخصصی انتظار، مهدیه، پرسش و پاسخ و مرکز آموزش و پژوهش مجازی مهدویت و...

پایگاه اطلاع رسانی مؤسسه فرهنگی انتظار نور

WWW.monjee.org

در بر دارنده گفتمان مهدویت، پرسش و پاسخ، کتاب شناسی، کتابخانه، نگارخانه و بسیاری مطالب دیگر

پایگاه اطلاع رسانی موعود

WWW.mouood.org

حاوی مجلات موعود، موعود جوان، پرسش و پاسخ، مقالات برترین های سایت و مطالب خوب و جذاب دیگر.

WWW.intizar.ir

حاوی مجلات مشرق موعود، الموعود، انتظار نوجوان، ملیکا و پژوهش ها و اطلاعات دیگر مؤسسه آینده روشن.

چند کتاب مهدویت:

الف) پیش دبستانی

سلام امام خوب ما

محسن خمسه ای، عباس صابریان؛ ناشر مهام، تهران

امام زمان من کیه

سروده: علی عباسی؛ ناشر منتظران ظهور

بوی نرگس

سروده: مهدی وحیدی صدر

لبخند خورشید

سروده: مهدی وحیدی صدر

مرد آسمانی

سروده: مهدی وحیدی صدر

ب) ابتدایی

خورشید پنهان

حسین صالح

بعد از آن صدای آسمانی

مصطفی رحماندوست؛ به کوشش مؤسسه فرهنگی انتظار نور؛ بوستان کتاب، قم

خورشید می خندد

افسانه شعبان نژاد؛ بوستان کتاب، قم

میلاد آفتاب

زهره مسجد جامعی، سیمای فرهنگی، تهران

ج) راهنمایی

و آن که دیرتر آمد

الهه بخشی، مسجد مقدس جمکران

صبح امید

جواد محدثی به کوشش مؤسسه فرهنگی انتظار نور، بوستان کتاب قم

غریبه آشنا

احمد پهلوانیان، بوستان کتاب قم

سرود سرخ انار

الهه بهشتی، مسجد مقدس جمکران

اولین شب بهار

محمدتقی اختیاری، ناشر: مدرسه

آن سواران سیاه پوش

مجید ملامحمدی، عروج اندیشه

د) دبیرستان و عمومی

ص:۷۶

انقلاب جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، آیت الله مکارم شیرازی، هدف

نوید امن و امان، آیت الله صافی گلپایگانی، انتشارات حضرت معصومه

دادگستر جهان، آیت الله امینی، شفق

امام مهدی از ولادت تا ظهور، آیت الله سید محمدکاظم قزوینی، ترجمه دکترحسین فریدونی، آفاق

فرهنگنامه مهدویت، خدامراد سلیمیان، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف

یکصد پرسش و پاسخ پیرامون امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف، علیرضا رجایی تهرانی، نبوغ

ه_) دانشگاهی و حوزوی

در انتظار ققنوس، سید ثامر العمیدی، ترجمه و تحقیق مهدی علیزاده، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی

تاریخ عصر غیبت، پورسید آقایی، جباری، عاشوری، حکیم؛ مرکز جهانی علوم اسلامی

تاریخ سیاسی امام دوازدهم، دکتر جاسم حسین، ترجمه دکتر محمدتقی آیت اللهی؛ ناشر امیرکبیر، تهران

فصلنامه علمی تخصصی انتظار؛ مرکز تخصصی مهدویت

و) منابع

الغیبه، نعمانی(ره)

الغیبه، شیخ طوسی(ره)

کمال الدین و اتمام النعمه، شیخ صدوق(ره)

معجم احادیث الامام المهدی، زیر نظر: علی کورانی و... گردآورنده مؤسسه المعارف الاسلامیه، در ۵ جلد.

ص:۷۷

طرح های پیشنهادی اجرای مسابقه (ویژه کودکان و نوجوانان)

محمد یوسفیان

ص:۷۸

مسابقه چهارده گلبرگ

جواب سؤالات را در گلبرگ ها پیدا کنید و جلوی آن یادداشت کنید.

۱. یکی از مکان های متعلق به امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف ؟

۲. روزی که احتمال ظهور امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف در آن بیشتر است؟

۳. دعایی که هر صبح برای امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف خوانده می شود؟

۴. بهترین اعمال نزد خداوند؟

۵. عمه امام حسن عسکری علیه السلام که هنگام تولد امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف حضور داشت؟

۶. پیامبری که در عصر ظهور به امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف در نماز اقتدا می کند؟

۷. مرکز حکومت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف در عصر ظهور؟

۸. مکانی که پیامبر فرود آمده از آسمان به امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف اقتدا می کند؟

۹. اولین کسی که با امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف بیعت می کند؟

۱۰. پیامبری که هم اکنون همراه امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف است؟

۱۱. اخلاق امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف همانند کدام یک از معصومین علیهم السلام است؟

۱۲. آنکه جهان را پر از عدل و داد می کند؟

۱۳. یکی از لقب های امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف که هنگام شنیدن می ایستیم؟

۱۴. امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف چه کسی را به عنوان الگو و اسوه خود معرفی کردند؟

تصویر شماره (۱)

ص:۸۰

مسابقه حرم یار

در خانه کعبه مطالبی در مورد امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف نوشته شده است که دو به دو مربوط به هم هستند آنها را پیدا و رنگ کنید.

تصویر شماره (۲)

ص:۸۱

مسابقه گنبد سبز

حروف نوشـته شده در گنبد و گلدسته را به هم متصل کنید و ارتباط کلمات بدست آمده را با امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف توضیح دهید و مقاله ای بنویسید که کلمات بدست آمده از گنبد و گلدسته در آن باشد.

تصویر شماره (۳)

ص:۸۲

مسابقه جدول غیبت کبری

۱. غیبت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف تشبیه شده است به خورشید پشت...

۲. امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف همانند کدام پیامبر از طرف خداوند خلیفه روی زمین است؟

۳. اولین نائب امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف در دوره غیبت صغری

۴. نام ...امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف در دوره ظهور براق است همان که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در شب معراج بر آن نشست.

۵. غیبت صغری امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف ۶۹ ... بود

۶. یکی از وظایف منتظران ... کردن برای سلامتی امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف است

۷. امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف همانند پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در جنگ بدر دارای ۳۱۳... هستند.

۸. یکی از مساجد متعلق به امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف که در عراق واقع شده است؟

۹. هنگام ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، .... ی حضرت موسی علیه السلام به همراه اوست.

۱۰. همان یاران را می گویند.

۱۱. اولین شهید کربلا

۱۲. در غیبت صغری ارتباط امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف با مردم توسط ...خاصّه و در غیبت کبری توسط ... عامّه انجام می گیرد.

۱۳. مدفن آدم و نوح علیه السلام

۱۴. مکان ظهور امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف

۱۵. نام امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف (بدون حرف آخر)

ص:۸۳

۱۶. امامان علیهم السلام و امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف را به ...شب چهارده تشبیه کرده اند.

۱۷. در دعای ندبه امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف به بدر منیر تشبیه شده یعنی ...فروزنده

۱۸. تولد امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف در ...شعبان می باشد .

۱۹. امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف با ... پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم ظهور می کند.

تصویر شماره (۴)

ص:۸۴

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ یَسْتَوِی الَّذِینَ یَعْلَمُونَ وَالَّذِینَ لَا یَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

قائمیه
مرکز تحقیقات رایانه ای
اصفهان
www
برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشـانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹